

Økonomi i studieforbund

Rapport utarbeidet av Oxford Research og BDO

Oxford Research er et nordisk analyseselskap. Vi dokumenterer og utvikler kunnskap gjennom analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger. Vi kombinerer vitenskapelige arbeidsmetoder med kreativ idéutvikling for å tilføre våre kunder ny kunnskap. Vårt spesialfelt er analyser og evalueringer innen nærings- og regionalutvikling, forskning og utdanning samt velferds- og utdanningspolitikk.

Oxford Research har kontorer i Kristiansand, Stockholm, København, Kotka og Brussel og retter sitt arbeid mot det nordiske og det europeiske markedet.

Se www.oxford.no for mer informasjon om selskapet

BDO er et av landets største og ledende kompetansehus innen revisjon og rådgiving. Vi tilbyr et bredt spekter av tjenester innenfor våre fire forretningsområder revisjon, rådgivning, skatt og avgift og foretaksservice. Seniorkompetanse og partnernærhet til kundene i dedikerte og leveransedyktige team, kjennetegner vår måte å jobbe på.

Vårt internasjonale nettverk bygger på et europeisk fundament. Dette er vår basis for å tilby kompetanse og tjenester tilpasset behovene og utfordringene i norsk næringsliv og offentlig sektor.

Se www.bdo.no for en nærmere presentasjon av selskapet.

For- og baksidebilde: Shutterstock

Oxford Research:

SVERIGE

Oxford Research AB
Box 7578
Norrländsgatan 12
103 93 Stockholm
Telefon: (+46) 702965449
office@oxfordresearch.se

FINLAND

Oxford Research OY
Heikinkatu 7,
48100, Kotka
Finland
GSM: +358 44 203 2083
jouni.eho@oxfordresearch.fi

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Telefon: (+47) 40 00 57 93
post@oxford.no

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20, 4. sal
2000 Frederiksberg C
Danmark
Telefon: (+45) 33 69 13 69
Fax: (+45) 33 69 13 33
office@oxfordresearch.dk

BELGIA

Oxford Research
c/o ENSR
5, Rue Archimède, Box 4
1000 Brussels
Phone +32 2 5100884
Fax +32 2 5100885
secretariat@ensr.eu

Tittel:	Økonomi i studieforbund
Undertittel:	Rapport utarbeidet av Oxford Research og BDO
Oppdragsgiver:	Vox
Prosjektperiode:	Juni 2014 – oktober 2014
Prosjektleder:	Tor Borgar Hansen, Oxford Research
Forfattere:	Tor Borgar Hansen og Marthe Rosenvinge Ervik fra Oxford Research, Øystein Roghell og Øyvind Glendrange fra BDO
Kort sammendrag:	<p>Rapportens hovedfunn er som følger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 21 prosent av tilskuddet (ekskl. grunntilskuddet) går til administrasjon eller annen aktivitet i studieforbundene • Studieforbund med klar profil bruker lavere andeler av opplærings- og tilretteleggingstilskuddet på egen administrasjon • Det er en klar sammenheng mellom opplæringstilskuddet og deltakeravgift på kurs • Kursarrangørene, altså studieforbundenes medlemsorganisasjoner og lokale ledd, har flere inntektskilder som er viktigere enn opplærings- og tilretteleggingstilskuddet. Deres drift synes ikke å være avhengig av dette tilskuddet • Det synes som om de inntektene kursarrangørene har fra andre kilder, herunder andre offentlige tilskudd, samt salg, gaver og lignende, kommer fra annen aktivitet enn voksenopplæringskursene • Vi finner ingen klare sammenhenger mellom opplæringstilskuddets bidrag til økonomi og addisjonalitet • Vi ser derimot et tilsynelatende misforhold mellom rapportering av høy addisjonalitet og opplæringstilskuddets bidrag til både kursøkonomi og kursarrangørenes totale økonomi. Opplæringstilskuddets addisjonalitet er høy for noen, mens den er lav for andre

Forord

Oxford Research og BDO har gleden av å presentere gjennomgangen av økonomi i studieforbund. Vi har konsentrert oss om studieforbundenes, kursarrangørenes og kursenes totale inntekter og utgifter, tilgang på midler, samt addisjonalitet.

Vi vil gjøre oppmerksom på at rapporten er beregnet på et publikum som har forkunnskaper om studieforbund og studieforbundsordningen. For lesere som har et behov for å tilegne seg slike forkunnskaper, vil vi henvise til Oxford Research sin rapport «En ordning, et mangfold av løsninger», utarbeidet på oppdrag fra Vox og publisert i 2014, blant annet på vår hjemmeside: www.oxford.no.

Oppdragsteamet har bestått av prosjektleder Tor Borgar Hansen, senioranalytiker Stine Meltevik, analytiker Marthe Rosenvinge Ervik, hvor de to sistnevnte primært har fungert som drøftingspartnere og kvalitetssikrere underveis i prosjektet. Fra BDO har manager Øystein Roghell og senior associate Øyvind Glendrange deltatt aktivt i prosjektet.

Denne gjennomgangen har i aller høyeste grad vært avhengig av velvilje fra en rekke informanter. Vi vil i denne sammenheng rette en stor takk til kursansvarlige i det ganske land som har bidratt med mye, til dels vanskelig tilgjengelig informasjon. I tillegg vil vi takke ansatte i studieforbundene som har hjulpet oss med å finne frem til og i mange tilfeller opprettet dialogen med de kursansvarlige. Sist, men ikke minst, vil vi takke Vox for et meget spennende oppdrag og for et godt og konstruktivt samarbeid. Vi håper at rapporten bidrar til å fylle kunnskaps-hullet som den er ment å dekke.

God og spennende lesing!

Harald Furre
Adm. dir.
Oxford Research AS

Innhold

Kapittel 1.	Innledning og sammendrag	8
1.1	Bakgrunn	8
1.2	Tilnærming	8
1.3	Resultater/funn	9
Kapittel 2.	Metodisk opplegg.....	10
2.1	Introduksjon.....	10
2.2	Tilgang til feltet	10
2.3	Utvalg	11
2.3.1	Utvalg av studieforbund	11
2.3.2	Utvalg av medlemsorganisasjoner	11
2.4	Innhenting av informasjon	12
2.5	Styrker og svakheter ved vår tilnærming for å belyse oppdragets problemstillinger	13
2.5.1	Reliabilitet og validitet	13
2.5.2	Representativitet	14
Kapittel 3.	Hvordan benyttes tilskuddet?.....	15
3.1	Innledning.....	15
3.2	Administrasjonskostnader	15
3.3	Det store bildet – 79 % går til kursarrangørene og 21 % til drift av studieforbundene	16
3.4	Tilskuddet benyttes til å redusere kursavgift	17
3.5	Brukes tilskuddet til å utløse andre fordeler?	19
3.5.1	Lokaler	19
3.5.2	Tilskuddet brukes til å øke fremtidige inntekter og trygge drift av studieforbundet	19
3.6	Noen fordelingsmodeller bidrar til at tilskuddets formål gjøres uklart.....	20
Kapittel 4.	Kursarrangørenes økonomi	21
4.1	Inntekter fra kurs og kontingenter og andre offentlige tilskudd er viktigere enn opplæringstilskudd	21
4.1.1	Total inntektsfordeling for alle kursarrangører i utvalget	21
4.1.2	Inntektsfordeling for alle kursarrangører etter studieforbundtilhørighet	21
4.2	Inntekter fra deltakeravgift er den viktigste inntektskilden på kursnivå	22
4.3	Andre offentlige tilskudd er lavere i kurs som mottar opplærings- og tilretteleggingstilskudd enn det inntektene fra denne kilden hos kursarrangørene skulle tilsi	23

Kapittel 5.	Addisjonalitet.....	25
5.1	Innledning	25
5.2	Halvparten av kursarrangørene oppgir høy addisjonalitet i kurs som har mottatt voksenopplæringstilskudd ..	25
5.3	Addisjonalitet og andre tilskudd	27
5.4	Diskusjon: Addisjonalitet og opplæringstilskuddets bidrag til kursøkonomi og kursarrangørenes totale økonomi 28	
Kapittel 6.	Konklusjon og anbefalinger	29
6.1	Bruk av tilskuddet	29
6.2	Økonomien til kursarrangørene	29
6.3	Addisjonalitet	29
6.4	Noen skråblikk	30
Appendiks 1: Kort presentasjon av det enkelte studieforbund		31
Akademisk Studieforbund		31
Idrettens studieforbund		32
Kristelig studieforbund		33
Musikkens studieforbund		34
Studieforbundet AOF		35
Studieforbundet Folkeuniversitetet		36
Studieforbundet Funkis		37
Studieforbundet kultur og tradisjon		39
Studieforbundet natur og miljø		40
Studieforbundet næring og samfunn		41
Studieforbundet Solidaritet		42
Appendiks 2: Egenrapporteringsskjema.....		44
Appendiks 3: Spørreskjema til kursarrangører		45

Tabelliste

Tabell 1: Utvalg av medlemsorganisasjoner og kursarrangører, etter studieforbund	12
Tabell 2: Studiens datakilder og datatilfang, etter studieforbund	13
Tabell 3: Opplærings- og tilretteleggingstilskudd og kursavgift (n=203)	18
Tabell 4: Oversikt over type lokaler (n=203)	19
Tabell 5: Inntektsfordeling hos kursarrangører, etter studieforbundetilhørighet. Sum og andel (n=34)	22
Tabell 6: Inntektsfordeling på kursnivå, etter studieforbundetilhørighet. Sum og andel (n=203)	23
Tabell 7: Mottatte midler Akademisk Studieforbund	31
Tabell 8: Mottatte midler Idrettens studieforbund	32
Tabell 9: Mottatte midler K-Stud	34
Tabell 10: Mottatte midler Musikkens studieforbund	35
Tabell 11: Mottatte midler AOF Norge	36
Tabell 12: Mottatte midler Studieforbundet Folkeuniversitetet	37
Tabell 13: Mottatte midler Studieforbundet Funkis	38
Tabell 14: Mottatte midler Studieforbundet kultur og tradisjon	39
Tabell 15: Mottatte midler Studieforbundet natur og miljø	40
Tabell 16: Mottatte midler Studieforbundet næring og samfunn	41
Tabell 17: Mottatte midler Studieforbundet Solidaritet	42

Figurliste

Figur 1: Viderefordeling av opplærings- og tilretteleggingstilskudd, sum og andel av total tilskuddsstørrelse, unntatt grunntilskudd (n=11)	16
Figur 2: Beregnet administrasjonskostnad fordelt etter studieforbund (andel av tilskudd som ikke blir viderefordelt) (n=11)	16
Figur 3: Inntekter fra kurs fordelt etter studieforbund, sortert etter opplærings- og tilretteleggingstilskuddets andel av totale inntekter (n=203)	18
Figur 4: Surveydata - hva brukes tilskuddet til (n=46)	19
Figur 5: Samlet inntektsoversikt for alle kursarrangører, prosent av samlet inntekt (n=34)	21
Figur 6: Samlet inntektsoversikt for alle kurs, prosent av samlet inntekt (n=203)	22
Figur 7: Inntektsfordeling kursarrangør og kurs (n=34/203)	24
Figur 8: Hva ville skjedd med kursaktiviteten, dersom voksenopplæringstilskuddet falt bort? (n=44)	25
Figur 9: Hvilke justeringer ville blitt gjort? (n=21)	26
Figur 10: Voksenopplæringstilskuddets addisjonalitet (n=44)	26
Figur 11: Addisjonalitet og andre tilskudd (n=6-10)	27
Figur 12: Akademisk Studieforbund: Inntektsfordeling 2013	32
Figur 13: Akademisk Studieforbund: Disponering av opplæringstilskudd i 2013	32
Figur 14: Idrettens studieforbund: Inntektsfordeling 2013	33
Figur 15: Idrettens studieforbund: Disponering av opplæringstilskudd i 2013	33
Figur 16: K-stud: Inntektsfordeling 2013	34
Figur 17: K-stud: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013	34
Figur 18: Musikkens studieforbund: Inntektsfordeling 2013	35
Figur 19: Musikkens studieforbund: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013	35
Figur 20: AOF Norge: Inntektsfordeling 2013	36
Figur 21: AOF Norge: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013	36
Figur 22: Studieforbundet Folkeuniversitetet: Inntektsfordeling 2013	37
Figur 23: Studieforbundet Folkeuniversitetet: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013	37
Figur 24: Studieforbundet Funkis: Inntektsfordeling 2013	38
Figur 25: Studieforbundet Funkis: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013	38
Figur 26: Studieforbundet kultur og tradisjon: Inntektsfordeling 2013	39
Figur 27: Studieforbundet kultur og tradisjon: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013	40
Figur 28: Studieforbundet natur og miljø: Inntektsfordeling 2013	40
Figur 29: Studieforbundet natur og miljø: Disponering av opplæringstilskudd i 2013	41
Figur 30: Studieforbundet næring og samfunn: Inntektsfordeling 2013	42
Figur 31: Studieforbundet næring og samfunn: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013	42
Figur 32: Studieforbundet Solidaritet: Inntektsfordeling 2013	43
Figur 33: Studieforbundet Solidaritet: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013	43

Kapittel 1. Innledning og sammendrag

1.1 Bakgrunn

Våren 2014 gjennomførte Vox en anbudskonkurranse, hvor formålet var å inngå avtale med et konsultentselskap om gjennomføring av konsulentoppdrag – Økonomi i studieforbund. Formålet med oppdraget er å få besvart hvordan statlig støtte til studieforbundene benyttes, herunder:

1. Hvordan studieforbundenes medlemsorganisasjoner og de lokale leddene benytter tilskudd, samt en vurdering av addisjonalitet.
2. I hvilken grad tilskuddet bidrar til å redusere deltakernes kostnader.
3. Hvordan andre støtteordninger og inntekter fra kurs som ikke er støtteberettiget, bidrar til medlemsorganisasjonenes økonomi.

24. juni 2014 inngikk Vox avtale med Oxford Research og BDO.

Den statlige støtten til studieforbundene gis som et statstilskudd som, i henhold til voksenopplæringsloven § 6, består av tre komponenter som beskrevet i tekstboksen til høyre.

1.2 Tilnærming

Vi har forstått oppdraget som en oppfølging av forskningsprosjektet Oxford Research utførte for Vox i 2013.¹ Prosjektet kartla og beskrev mangfoldet i studieforbundene og medlemsorganisasjonene, med særlig fokus på organisering av og innhold i kursvirksomheten. Rapporten viste, basert på informasjon fra intervjuer og spørreundersøkelser, at tilskuddet fra Vox kun utgjorde en liten del av kursenes totale inntekter. I tillegg viste rapporten at tilskudd fra Vox bare i begrenset grad har betydning for medlemsorganisasjonenes økonomi og at inntekter fra ikke-støtteberettigede kurs er viktigere.

Som en oppfølging av dette, ønsker Vox med dette oppdraget å få et helhetsbilde av hvordan voksenopplæringstilskuddet inngår i medlemsorganisasjonenes økonomi - også sett i sammenheng med andre tilskudd organisasjonene mottar og inntekter organisasjonene har fra kurs som ikke er støtteberettiget. Vi forstår dette som et ønske om å på den ene siden

Departementet fastsetter på grunnlag av Stortingets bevilgning rammer for henholdsvis grunntilskudd, opplæringstilskudd og tilretteleggingstilskudd.

Grunntilskudd gis til alle studieforbund som oppfyller vilkårene for å få tilskudd etter FOR-2009-12-18-1661. I Rundskriv F-16-10: Forskrift om studieforbund og nettskoler heter det: «Formålet med grunntilskuddet er å sikre studieforbundene et fast årlig beløp til dekning av utgifter til blant annet medarbeideropplæring, pedagogisk utvikling, administrasjon og drift.»

Opplæringstilskuddet vil utgjøre hoveddelen av det totale tilskuddet, og fastsettes på grunnlag av studieforbundets innrapporterte opplæringsaktivitet. Opplæringstilskuddet fordeles mellom studieforbundene på grunnlag av antall kurstimer innrapportert innen fastsatt frist. Samlinger arrangert gjennom elektronisk kommunikasjon kan benyttes som et supplement til fysiske samlinger. Studieplanen skal angi hvilke undervisningsformer som kan benyttes.

I Rundskriv F-16-10: Forskrift om studieforbund og nettskoler heter det: «Departementet vil understreke at regelverket ikke oppstiller noen skranke mot at også en viss del av opplæringstilskuddet kan disponeres til administrasjon. Departementet vil på denne bakgrunn presisere at studieforbundene har adgang til å benytte en mindre del av opplæringstilskuddet til administrasjon.»

Tilretteleggingstilskudd gis som et tillegg til opplæringstilskuddet. Tilretteleggingstilskudd fastsettes på grunnlag av antall kurstimer gjennomført av deltagere med dokumentert behov for særskilt tilrettelegging av undervisningen. Det skal foreligge materiale som redegjør for grunnlaget for at det trengs særskilt tilrettelegging av undervisningen. Tilretteleggingstilskuddet skal brukes til å fjerne hindringer for deltaking i opplæring.

Statstilskuddet skal bidra til å redusere deltakernes opplæringskostnader. Studieforbundene har ansvar for å fordele tilskuddsmidler til organisasjonsledd og medlemsorganisasjoner som arrangerer kurs.

Kilder: Forskrift om studieforbund og nettskoler (FOR-2009-12-18-1661), § 7. Kriterier for statstilskudd til studieforbund og § 8. Beregning av statstilskudd til studieforbund samt Rundskriv F-16-10.

¹ Oxford Research (2014): En ordning, et mangfold av løsninger

kartlegge hvilke komponenter som utgjør økonomien i medlemsorganisasjonene generelt, og på den andre siden hvordan opplærings- og tilretteleggingstilskuddet benyttes i medlemsorganisasjonene og lokalledene.

Oxford Research beskrev i sin forskningsrapport fra 2013 hvordan kvalitative mål knyttet til studieforbundenes samfunnsoppdrag som demokratiske og ideelle aktører og alternative læringsarenaer, med hensikt å forhindre utstøting og fremme inkludering, var innfridd. Det som ikke ble belyst i like stor grad i rapporten fra 2013, var hvordan og i hvilken grad opplæringstilskudd «i hovedsak går til å redusere deltakerens kostnader forbundet med kurs» og tilretteleggingstilskudd brukes «til å fjerne hindringer for deltakelse i opplæring». Dette er et forhold denne undersøkelsen tar sikte på å gi en nyansert fremstilling av.

Vi har forsøkt å belyse disse problemstillingene gjennom analyse av regnskapsinformasjon fra studieforbund, kursarrangører og kurs, samt gjennomføring av en spørreundersøkelse.

1.3 Resultater/funn

Rapportens hovedfunn er som følger:

- 21 prosent av tilskuddet (ekskl. grunntilskuddet) går til administrasjon eller annen aktivitet i studieforbundene
- Studieforbund med klar profil bruker lavere andeler av opplærings- og tilretteleggingstilskuddet på egen administrasjon
- Det er en klar sammenheng mellom opplæringstilskuddet og deltakeravgift på kurs
- Kursarrangørene, altså studieforbundenes medlemsorganisasjoner og lokale ledd, har flere inntektskilder som er viktigere enn opplærings- og tilretteleggingstilskuddet. Deres drift synes ikke å være avhengig av dette tilskuddet
- Det synes som om de inntektene kursarrangørene har fra andre kilder, herunder andre offentlige tilskudd, samt salg, gaver og lignende, kommer fra annen aktivitet enn voksenopplæringskursene
- Vi finner ingen klare sammenhenger mellom opplæringstilskuddets bidrag til økonomi og addisjonalitet.
- Vi ser derimot et tilsynelatende misforhold mellom rapportering av høy addisjonalitet og opplæringstilskuddets bidrag til både kursøkonomi og kursarrangørenes totale økonomi. Opplæringstilskuddets addisjonalitet er høy for noen, mens den er lav for andre.

Kapittel 2. Metodisk opplegg

2.1 Introduksjon

Pr 1.1.2014 var det 16 godkjente studieforbund i Norge. I 2012 arrangerte disse til sammen 42 400 støtteberettigede kurs med til sammen 478 000 deltakere. Studieforbundene har til sammen rundt 500 medlemsorganisasjoner.² Hvor mange fylkes-/lokallag disse medlemsorganisasjonene har er etter det vi kjenner til ikke kartlagt nøyaktig, men det vil dreie seg om et stort antall. Alle disse kan være arrangører av kurs som er støtteberettigede etter § 6 i Voksenopplæringsloven. Det er innlysende at det vil være en bortimot umulig oppgave å kartlegge alle disse lokalagene og deres kursvirksomhet for å vurdere hvilken betydning voksenopplæringstilskuddet har for lagenes økonomi. Derfor har det vært nødvendig å gjennomføre en utvalgsbasert casestudie der vi har tatt i bruk både kvantitative og kvalitative analysemetoder. Dette redegjør vi nærmere for i kapittel 2.3 om utvalg.

En annen utfordring med konsekvenser for metodevalg og fremgangsmåte er tilgang til feltet. Ettersom populasjonen som skal undersøkes er både uoversiktlig og mangfoldig, er det en utfordring i seg selv å komme frem til foreningen som har hatt regien for det/de aktuelle kursene. Det har vist seg enda vanskeligere å komme frem til personen(e) som har kjennskap til regnskap og økonomi i det enkelte kurset. Utfordringen har altså bestått dels i «navigering i internt byråkrati», og dels i å få tilgang til den informasjonen vi har hatt behov for. Hvordan vi rent praktisk har løst dette er nærmere beskrevet i kapittel 2.2 om tilgang til feltet og kapittel 2.4 om innhenting av informasjon/fremgangsmåte.

Vi har videre sett det nødvendig å avgrense innhentet informasjon til kursvirksomhet i 2013, definert som kursaktivitet som er rapportert til SSB per 1. mars 2014. Dette innebærer at aktiviteten ikke nødvendigvis fremkommer i kursarrangørens regnskap samme år (2013). Dette vil gjelde spesielt mindre kursarrangører som fører regnskapet sitt etter kontantprinsippet. Kursaktivitet som ble gjennomført sent på året 2013, ble for de fleste studieforbund utbetalt til kursarrangør i 2014. Samsvar mellom faktiske regnskaps-tall, egenrapporterte tall og SSB-tall har imidlertid

ikke vært et tema i vår undersøkelse, men vi mener likevel det er ryddig å kommentere dette

Vår metode og fremgangsmåte vil i de følgende avsnittene diskuteres under overskriftene

- Tilgang til feltet
- Utvalg
- Innhenting av informasjon/fremgangsmåte

Vi vil avslutningsvis diskutere noen styrker og svakheter ved vår tilnærming og vårt metodiske opplegg.

2.2 Tilgang til feltet

En utfordring i denne studien har vært å håndtere problematikk knyttet til tilgang til feltet. Erfaringsmessig er vanskelig å få innpass i virksomheter som selv ikke har egeninteresse i å bli undersøkt eller forsket på. Det er tidkrevende å finne frem informasjon og besvare spørsmål, og det kan føles ubehagelig å måtte utlevere opplysninger som i utgangspunktet ikke var tiltenkt utlevering.

For å imøtekomme dette, har vi vektlagt to strategier. Den ene handler om informasjon og forankring. En vesentlig del av prosjekttiden har derfor gått med til forankring av undersøkelsen hos både studieforbund og kursarrangørene i utvalget. Vi har i tillegg til arrangerte informasjonsmøter og skriftlig informasjon til deltakerne, vært i telefonkontakt med alle i utvalget og stilt oss disponibel for spørsmål og kontakt gjennom hele prosjektperioden.

Den andre strategien har vært anonymisering. Anonymitet i casestudier gir erfaringsmessig høyere kvalitet og større åpenhet i spørreundersøkelser og egenrapportering. Vi har derfor valgt å anonymisere all informasjon som kan bidra til å gjenkjenne kursarrangørene og det enkelte kurs, med unntak av hvilket studieforbund de tilhører.

² De 15 studieforbundene som er oppført med medlemsorganisasjoner på <http://www.vofo.no/sites/default/files/stforbund%20med%20medl.org.%201%202013.pdf> hadde i 2013 til sammen 471 medlemsorganisasjoner. For det per 1.1.2014 nyopprettede Studieforbundet KOR er det

uklart hvor mange medlemsorganisasjoner det har knyttet til seg. Dersom alle korene som er organisert i Norges Korforbunds regioner er medlemmer, vil dette utgjøre flere hundre lokallag.

2.3 Utvalg

2.3.1 Utvalg av studieforbund

I oppstartsmøtet med Vox ble det avklart at de aller minste samt de politiske studieforbundene ikke skulle omfattes av studien. Dette fordi utvalget i størst mulig grad skal gjenspeile hovedvekten av det samlede tilskuddet. I tillegg var det enighet om at kun studieforbund som hadde aktivitet i 2013 skulle inngå. Dermed omfatter studien 11 studieforbund og deres medlemsorganisasjoner og kursarrangører.

2.3.2 Utvalg av medlemsorganisasjoner

I dette avsnittet viser vi hvordan vi har arbeidet med å trekke et utvalg av medlemsorganisasjoner og deres lokal/fylkeslag som grunnlag for å gjennomføre case-studien.

Gitt at prosjektet har hatt en begrenset tids- og kostnadsramme, har det vært nødvendig å ta enkelte praktiske hensyn i trekking av utvalg. De metodiske utfordringene knyttet til å ta praktiske hensyn ved trekking av et utvalg, har vi forsøkt å begrense ved å beskrive og problematisere de valg vi har gjort. På denne måten styrkes muligheten for å etterprøve de valg vi har gjort, samtidig som man sikrer at man er bevisst på og tar hensyn til de eventuelle skjevheter som en slik tilnærming måtte medføre.

Det er stor variasjon i forhold til hvem som arrangerer kursene. Dette må gjenspeiles i utvalget. I samråd med Vox, har Oxford Research og BDO lagt vekt på å oppnå variasjon i følgende dimensjoner i utvalget:

- Studieforbund – alle 11 er med i undersøkelsen
- Størrelse på medlemsorganisasjon målt gjennom antall kurs og kursdeltakere
- Geografi – her har vi tatt utgangspunkt i hvilket fylke kursene er arrangert i
- Fagområde

Da Oxford Research og BDO har hatt det faglige og metodiske ansvaret for undersøkelsen, har vi derfor gjort et selvstendig utvalg av kursarrangører som inngår i undersøkelsen.

Med kursarrangør menes alle som arrangerer kurs som har mottatt opplærings- (og eventuelt tilretteleggingstilskudd) for å arrangere kurs etter voksenopplæringsloven. I praksis kan dette være studieforbundene selv, studieforbundenes medlemsorganisasjoner, medlemsorganisasjonenes lokale ledd, eller et

organisasjonsledd eller –gren tilhørende medlemsorganisasjonens lokale ledd. Etter plenumsdialog med representanter fra studieforbundene, kom vi til at «kursarrangør» var den best egnede betegnelsen til bruk i vår undersøkelse, ettersom kriteriet for å bli valgt ut for deltakelse i undersøkelsen var at man hadde arrangert kurs som ble rapportert til SSB i 2013 – og ikke hvilket organisasjonsnivå man tilhører.

Kort oppsummert har utvalgsprosessen blitt gjennomført slik:

- Undersøkellesperioden er satt til hele 2013
- Oxford Research identifiserte på bakgrunn av informasjon fra SSB kursarrangører (medlemsorganisasjoner) i tre størrelseskategorier og målsettingen var å ha minst én kursarrangør fra hver størrelseskategori fra hvert studieforbund
- Det ble derfor utarbeidet en bruttoliste med fire til åtte kursarrangører (medlemsorganisasjoner) per studieforbund
- Studieforbundene ble oppfordret til å gi innspill på aktuelle kursarrangører fra sine medlemsorganisasjoner/lokalledd, blant annet basert på egen kjennskap til feltet og for å sikre at den interne heterogeniteten ble ivaretatt
- Basert på egen analyse av SSB-data og innspill fra studieforbundene trakk Oxford Research et utvalg av kursarrangører (medlemsorganisasjoner) under hensyntagen til variasjon i dimensjonene nevnt i forrige punktliste
- Vox ble orientert om utvalget (i anonymisert form) og fikk påsett at bredde og variasjon ble ivaretatt
- Etter trekkingen av utvalget, ble dette sendt over til hvert studieforbund med og anmodning om oppdatering av informasjon om kurs og kursarrangører
- Etter at denne informasjonen var mottatt og behandlet, viste det seg i flere tilfeller at det som i SSB-filen så ut som en kursarrangør, viste seg i flere tilfeller å være flere. Derfor ble antallet kursarrangører større enn antall medlemsorganisasjoner i det endelige utvalget
- Det ble satt en grense på å samle inn informasjon for 10 kurs per kursarrangør. I de tilfellene kursarrangøren hadde arrangert flere enn kurs enn dette i 2013, ble det foretatt et tilfeldig utvalg av 10 kurs

I tabellen under gis en oversikt over utvalget som ble trukket.

Tabell 1: Utvalg av medlemsorganisasjoner og kursarrangører, etter studieforbund

Studieforbund	Antall medlemsorganisasjoner i utvalget	Antall kursarrangører i utvalget
Akademisk Studieforbund	3	3
Idrettens studieforbund	3	3
Kristelig studieforbund	5	6
Musikkens studieforbund	4	12
Studieforbundet AOF Norge	5	5
Studieforbundet Folkeuniversitetet	4	5
Studieforbundet Funkis	4	5
Studieforbundet kultur og tradisjon	4	4
Studieforbundet natur og miljø	3	3
Studieforbundet næring og samfunn	3	3
Studieforbundet Solidaritet	4	4
Totalt	42	53

Kilde: Oxford Research / BDO

2.4 Innhenting av informasjon

For å belyse oppdragets hovedformål, nemlig «å øke kunnskapen om hvordan medlemsorganisasjonene og de lokale organisasjonsleddene benytter mottatt tilskudd» og «kartlegge økonomien til kursarrangørene» gjennomgikk vi en stegvis datainnsamlings- og analyseprosess. Hovedkildene til informasjonen vi har basert oss på er:

- Ulike former for regnskapsdata (årsregnskap, årsrapporter, etc.) fra både studieforbund og kursarrangører, herunder også kursrapportering og annen informasjon om kursøkonomi innhentet fra KursAdmin og andre interne systemer
- Spørreundersøkelse
- Intervjuer og samtaler med både studieforbund og kursarrangører

Som kort omtalt i kapittel 2.3, startet vi med informasjonsmøter for de berørte studieforbundene hvor vi informerte om vår plan for gjennomføring, formålet med undersøkelsen, og tok mot spørsmål og innspill fra studieforbundene.

Etter dette gikk vi i dialog i form av fysiske møter med alle studieforbundene, hvor vi gav utfyllende informasjon om prosjektet, samt gjorde avtaler for hvordan kontakt med kursarrangørene i utvalget skulle skje, og i de tilfeller hvor det var mulig fikk vi også kontaktinformasjon til kursarrangører. I dette møtet gjorde vi i tillegg de første to delene av datainnsamlingen. Dette var et semistrukturert intervju med representanter fra studieforbundene om hvordan de fordeler tilskuddet, samt innhenting av all informasjon om kursene i utvalget som var tilgjengelig hos studieforbundet. Denne informasjonen la grunnlaget for egenrapporteringsskjemaer som vi

utarbeidet og senere sendte til den enkelte kursarrangør.

Vi tok deretter telefonkontakt med alle kursarrangører i utvalget, hvor vi informerte om prosjektet og gav detaljert informasjon om hva vi trengte fra dem. Etter telefonsamtalen oversendte vi et delvis utfyllt egenrapporteringsskjema som inneholdt informasjon vi hadde fått fra studieforbundene der slik informasjon foreslå, fulgt av instruksjoner om hvordan skjemaene skulle fylles ut. Egenrapporteringsskjemaet er vist i appendiks 2. Vi ba i samme forsendelse om kursarrangørens årsrapport/årsregnskap.

Vi fulgte opp kursarrangørene med purring på epost i de tilfeller vi ikke mottok tilbakemelding innen avtalt tid, og fulgte opp med ytterligere puringer (også på telefon) helt frem mot prosjektets deadline. Til sammen fikk vi fullstendige regnskaper fra 34 kursarrangører, og mottok rapportering på til sammen 203 kurs.

Grunnet mengden kurs som arrangeres, har det selv etter avgrensningene som er omtalt vært et intensivt prosjekt å kartlegge tilskuddsbruken og økonomien i blant de kursarrangørene og kursene som er valgt ut.

Analysen av informasjonen som er samlet inn ved hjelp av datakildene nevnt ovenfor ble også fulgt opp med en survey som tok sikte på å nyansere og tilføre kunnskap som ikke kan leses ut av tallmaterialet. For dette formål benyttet vi en elektronisk, webbasert spørreskjemaundersøkelse. Vi benyttet systemet Analyzer, som har den fordelen at vi kan benytte bearbeidet informasjon fra de øvrige datakildene i spørsmålsstillingene slik at spørsmålene blir tilpasset den enkelte respondent. En slik frem-

gangsmåte forutsetter at man har tilgang til e-post-adresser til respondentene, som i dette tilfellet var kursansvarlige og ledere av lokal- og fylkeslag.

I appendiks 3 er spørreskjemaet som ble sendt til de kursansvarlige gjengitt. Vi har tatt med ulike bakgrunnsspørsmål knyttet til kursarrangørenes virksomhet i skjemaet og vi vil kun rapportere disse resultatene i de tilfellene de utdyper studiens problemstillinger.

Etter to purringer fikk vi inn fullstendige svar fra 46 kursarrangører. Dette gir en svarprosent på 87 prosent.

I tabellen under viser vi fordelingen av den innsamlede informasjonen etter studieforbund.

Tabell 2: Studiens datakilder og datatilfang, etter studieforbund

Studieforbund	Antall kursarrangører i utvalget	Respons på survey	Antall kursarrangører vi har mottatt årsregnskap fra	Antall kurs vi har mottatt kursregnskap fra
Akademisk Studieforbund	3	3	2	20
Ildrettens studieforbund	3	2	2	10
Kristelig studieforbund	6	6	5	23
Musikkens studieforbund	12	9	6	25
Studieforbundet AOF Norge	5	4	2	9
Studieforbundet Folkeuniversitetet	5	4	4	20
Studieforbundet Funkis	5	4	4	20
Studieforbundet kultur og tradisjon	4	4	3	25
Studieforbundet natur og miljø	3	3	2	23
Studieforbundet næring og samfunn	3	3	2	7
Studieforbundet Solidaritet	4	4	2	21
Totalt	53	46	34	203

Kilde: Oxford Research / BDO

2.5 Styrker og svakheter ved vår tilnærming for å belyse oppdragets problemstillinger

2.5.1 Reliabilitet og validitet

Spørsmålet om reliabilitet og validitet i caseundersøkelser handler om hvorvidt de kildene som er valgt utgjør autentiske, relevante og troverdige kilder om temaet. Videre handler det om at de utdrag og eksempler fra regnskap og dokumenter som er lagt til det vi presenterer i analysen utgjør en representativ og riktig forstått del av kildematerialet, og at det ikke fremstår som en samling av utdrag/episoder som er tatt ut av sin sammenheng, og som passer godt inn med det man ønsker å finne.³

Analyser av regnskapsinformasjon samt kursøkonomi kan gi nyttig informasjon om hvilken betydning, rent økonomisk, tilskuddene fra Vox har for kursarrangørene. Den kan også si noe om hvordan økonomien er bygget opp, det vil si hvor stor andel av inntekter som kommer fra opplærings- og tilretteleggingstilskudd,

andre offentlige tilskudd, kontingenter og andre inntekter som kursarrangørene har, og hvordan disse bidrar inn i kursarrangørenes økonomi. Vi mener på bakgrunn av dette at innsamlet regnskapsinformasjon utgjør relevante kilder for å belyse prosjektets problemstillinger.

Videre har vi ingen grunn til å tro at kildene ikke er autentiske kilder. Mye informasjon har vi innhentet egenhendig, en del informasjon har vi fått direkte fra regnskapsførere. I tillegg er årsregnskaper og lignende er av et slikt omfang at de vanskelig kan tenkes at de er fabrikkert eller på annen måte manipulert med hensikt å dreie våre funn i en bestemt retning.

Det vi gjennom analyser av regnskapsdata og kursrapportering ikke kunne si noe om, er nøyaktig hvilke midler som benyttes til hva, da kildematerialet ikke gir den type informasjon (eg. pengene har ikke «farge» som gjør det mulig å spore hva som faktisk brukes til hva). For å belyse dette må vi stole på den

³ Flick, Uwe (2007): Designing Qualitative Research. London: Sage, side 106

supplerende informasjonen vi har fremskaffet gjennom samtaler med kursarrangørene og ikke minst svar avgitt i spørreundersøkelsen.

Vi vil på bakgrunn av dette hevde at vi anser våre kilder for å være både autentiske, relevante og troverdige uttrykk for å belyse prosjektets problemstillinger.

2.5.2 Representativitet

Bakgrunnen for å lyse ut prosjektet eksternt var av hensyn til objektivitet, tillit ovenfor og tilstrekkelig analytisk distanse til studieforbundene. Oxford Research og BDO har som leverandører av prosjektet ansvar for prosjektets kvalitet, herunder å sikre et robust metodisk opplegg for datainnsamlingen. Studieforbundenes egenart er fremfor noe kjennetegnet av heterogenitet – både fra forbund til forbund og innad i det enkelte forbund.

Det som er prosjektets «case», nemlig kursarrangører, uavhengig av om dette er medlemsorganisasjoner eller lokalledd/fylkesledd, er også svært stort i antall. Innenfor prosjektets rammer, vil det derfor være verken praktisk mulig eller metodisk forsvarlig å trekke et utvalg som er representativ i statistisk forstand. Prosjektet er dermed å regne som en casestudie, som bygger på både kvalitativ og kvantitativ informasjon. Generaliserbarhet eller overførbarhet i

statistisk forstand er ikke en målsetting i kvalitativ forskning. Noen har gått så langt som å hevde at det eneste man kan si om generaliserbarhet i kvalitativ forskning, er at den ikke eksisterer.⁴

En mindre spissformulert og mer vanlig oppfatning av generalisering og overførbarhet i kvalitativ forskning og casestudier, er at de innsikter og forståelser man oppnår når man studerer et fenomen kan være både relevante og treffende beskrivelser på lignende fenomener.⁵ Også innen casestudier er det vanlig å ha som målsetting at det man finner ut kan være relevante forståelser også for andre case.⁶ Dette prosjektet har dermed ikke hatt som målsetting å utvikle generaliserbare hypoteser eller teorier om hvordan opplærings- og tilretteleggingstilskudd passer inn i kursarrangørens økonomi, hvordan tilskuddet anvendes og hvordan det samspiller med andre offentlige tilskudd. Derimot kan vårt prosjekt forstås som et forsøk på å gi økt innsikt om hvilken betydning opplærings- og tilretteleggingstilskudd har for et utvalg kursarrangører. På bakgrunn av dette vil det ikke være urimelig å anta at tilskuddet har en lignende funksjon og anvendelse i tilsvarende case.

Et svært viktig metodisk poeng i denne undersøkelsen er derfor å trekke et troverdig og etterprøvbart utvalg. Dette oppnår vi gjennom å beskrive prosessen og ha full transparens rundt hvordan utvalget er gjort.

⁴ Flick, Uwe (2007): *Designing Qualitative Research*. London: Sage, side 41

⁵ Thagaard, Tove (2009): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. 3. utgave. Bergen: Fagbokforlaget, side 207

⁶ Ibid, side 210

Kapittel 3. Hvordan benyttes tilskuddet?

3.1 Innledning

Det første av de tre hovedproblemstillingene denne undersøkelsen skal belyse er formulert slik:

«Hvordan studieforbundene medlemsorganisasjoner og de lokale leddene benytter tilskudd, samt en vurdering av addisjonalitet»

Vurderingen av tilskuddets addisjonalitet har vi funnet mest hensiktsmessig å belyse i et eget kapittel, nærmere bestemt kapittel 5.

For å kunne gi en redegjørelse for hvordan opplærings- og tilretteleggingstilskuddet benyttes, må man starte med å se på studieforbundene. Dette er viktig av tre årsaker. For det første fordi det er en hypotese at ikke tilskuddet i sin helhet videreføres til den som arrangerer kursene. Noe av bruken er dermed knyttet til andre ting enn en eller annen form for aktivitet hos kursarrangøren. For det andre fordi det er en hypotese at måten studieforbundene viderefordeler tilskuddet på, kan ha betydning for hvordan kursarrangøren benytter seg av tilskuddet. For det tredje tror vi det styrker leserens forståelse av vår analyse dersom man starter på begynnelsen – altså på tilskuddets første «stopp» etter Vox – og bygger et resonnement ut fra dette utgangspunktet. Vi legger således opp til en disposisjon hvor vi følger statstilskuddet fra Vox og frem til sluttbrukeren.

Vi vil imidlertid innlede kapitlet med en definisjon av administrasjonskostnader, samt en oppsummering av «det store bildet» og noen hovedfunn. Deretter følger en kort redegjørelse for hvordan studieforbundene benytter tilskuddet, før vi går over på bruk av tilskuddet på medlemsorganisasjons/kursarrangørnivå. Til slutt vil vi diskutere noen mulige konsekvenser av de mekanismene som ligger til grunn for tildeling og rapportering av kursaktivitet og tilskudd.

3.2 Administrasjonskostnader

For å gi et oversiktsbilde over disponeringen av opplærings- og tilretteleggingstilskudd, har vi laget en modell som belyser hvor stor andel av tilskuddene som går til drift av studieforbundene og hvor mye som fordeles videre til en kursarrangør. Dette kaller vi administrasjonskostnader. I modellen har vi beregnet

hvilke drift- og administrasjonsutgifter studieforbundene har basert på informasjon fra årsrapporter med noter, for så å se dette opp mot studieforbundets driftsinntekt inkludert grunntilskuddet fra Vox – som er ment å skulle gå til administrasjon og drift av studieforbundene. En svakhet med denne modellen er at den ikke fanger opp kursaktivitet i studieforbundet, dvs. den inntekten enkelte studieforbund har fra egne kurs som er berettiget til opplærings- og tilretteleggingstilskudd. I det vi omtaler som administrasjonskostnader, eller tilskudd som ikke er viderefordelt, ligger det også kostnader til pedagogisk utvikling, utvikling av kursplaner og øvrig støtte som studieforbundene yter til sine kursarrangører. Vi har benyttet samme formel for administrasjonskostnader for alle studieforbund.

Denne kan beskrives som:

$$U - I = \text{Administrasjonskostnader}$$

hvor

$$U = (\text{Driftskostnader} + \text{Overførte statstilskudd})$$

og

$$I = (\text{Grunntilskudd} + \text{kontingenter} + \text{salgsinntekter} + \text{annen driftsinntekt}) - (\text{Voksenopplæringstilskudd} + \text{Andre statstilskudd})$$

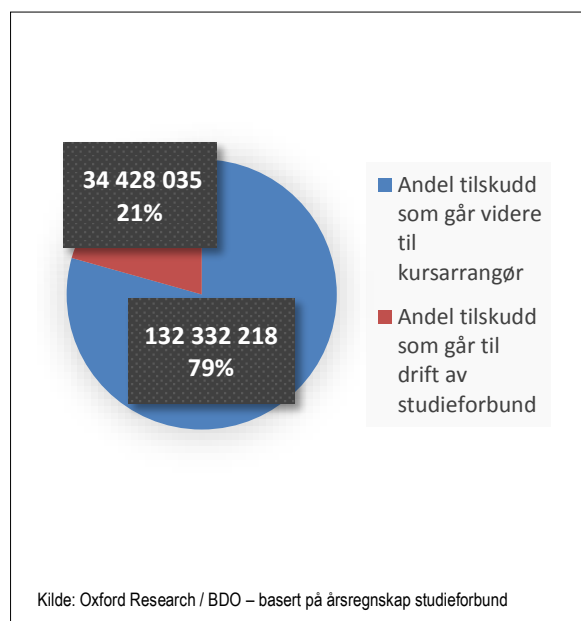
Formelen er dermed et uttrykk for hvilke driftskostnader studieforbundet har, som må dekkes av andre inntekter enn tilskudd til drift (Grunntilskudd) og andre inntekter studieforbundet har skaffet seg selv (som oftest kontingenter og salgsinntekter og andre inntekter).

Vi har testet flere modeller for å beregne administrasjonskostnader, men har funnet at denne gir resultater som samsvarer godt med de opplysningene studieforbundene gir selv.

3.3 Det store bildet – 79 % går til kursarrangørene og 21 % til drift av studieforbundene

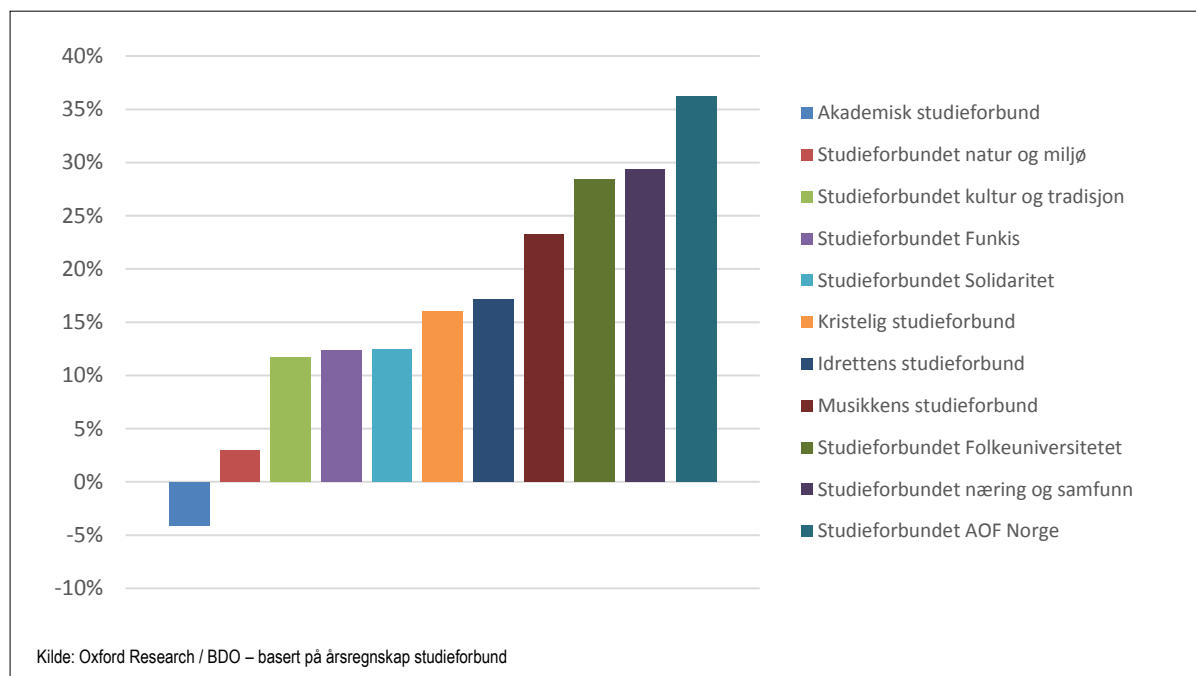
Av totalt tildelt opplæringstilskudd og tilretteleggingstilskudd, ser vi at 79 prosent formidles videre til kursarrangørene, mens 21 prosent, eller 34 428 035 NOK av en samlet tilskuddsstørrelse⁷ på 166 760 253 NOK ikke går videre til en medlemsorganisasjon eller lokalledd. Dette kommer i tillegg til grunntilskuddet som i sin helhet benyttes av studieforbundene.

Figur 1: Viderefordeling av opplærings- og tilretteleggingstilskudd, sum og andel av total tilskuddsstørrelse, unntatt grunntilskudd (n=11)

En prosentvis fordeling av tilskudd som ikke blir viderefordelt per studieforbund ser slik ut (se neste figur).

Figur 2: Beregnet administrasjonskostnad fordelt etter studieforbund (andel av tilskudd som ikke blir viderefordelt) (n=11)

⁷ Dette er samlet opplæringstilskudd og tilretteleggingstilskudd for alle de 11 studieforbundene som inngår i undersøkelsen.

Med unntak av Akademisk Studieforbund, som ikke benytter hele grunntilskuddet og derfor får en «negativ» prosent i oversikten, ser vi at alle studieforbundene benytter en del av opplæringstilskuddet til administrasjon eller drift av studieforbundet. 6 av de 11 studieforbundene som inngår i undersøkelsen bruker over 15 % av opplæringstilskuddet til administrasjon. Dette kan ha to forklaringer: Enten at det er stor forskjell i hvor effektive studieforbundene er i sin drift, eller at grunntilskuddet er for lavt.

En svakhet i oversikten ovenfor, er at den ikke fanger opp opplærings- og tilretteleggingstilskudd som benyttes til kursaktivitet i studieforbundet, det vil si der hvor studieforbundet er kursarrangør. Særlig vil dette gjelde Solidaritet, som har en forholdsvis høy kursaktivitet i regi av studieforbundet og dermed «tildeler» opplærings- og tilretteleggingstilskudd til seg selv. Dermed har dette studieforbundet trolig en noe høyere administrasjonskostnad enn det figur 2 antyder. Modellen gjenspeiler imidlertid svært godt andelen tilskudd som ikke videreføres til en medlemsorganisasjon eller et lokalledd.

Vi finner at de studieforbundene som mottar minst i samlede midler fra Vox er de som deler ut de største andelen av de samlede tilskuddsmidlene. Vi ser også en tendens til at de studieforbundene som i størst grad har inntekter fra andre finansieringskilder er de som deler ut de laveste andelen av de samlede tilskuddsmidlene.

Dersom vi ser på studieforbundets medlemsmasse, nærmere bestemt hvorvidt denne kan beskrives som

«homogen» i den forstand at studieforbundet har en klar profil⁸, ser vi en sammenheng mellom dette og studieforbundets bruk av opplærings- og tilretteleggingstilskudd til administrasjon. Vi ser at studieforbund med en klar profil (homogen medlemsmasse), benytter mindre av opplærings- og tilretteleggingstilskuddet til egen administrasjon enn de studieforbund som har en uklar profil (heterogen medlemsmasse).⁹

3.4 Tilskuddet benyttes til å redusere kursavgift

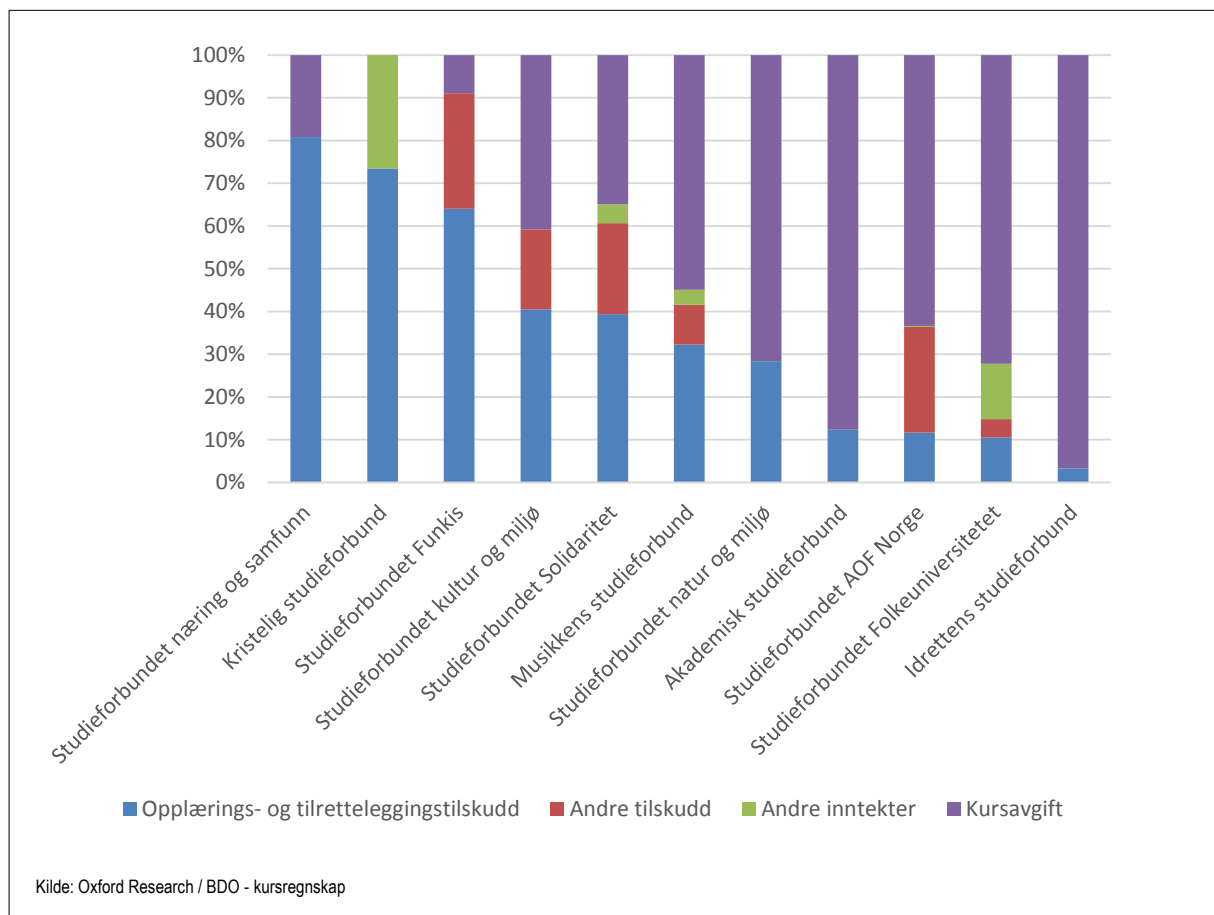
Et av formålene med opplærings- og tilretteleggingstilskuddet er at det skal bidra til å redusere deltakeravgiften i voksenopplæringen. Dette er en av hovedproblemstillingene vi er bedt om å belyse i denne undersøkelsen. For å undersøke dette har vi (i tillegg til en kvalitativ operasjonalisering av dette som er undersøkt ved hjelp av surveymetoden) sett på sammenhengen mellom opplærings- og tilretteleggingstilskudd og kursavgift på kursnivå. Figuren nedenfor viser den prosentvise inntektsfordelingen for alle kurs, sortert etter hvilket studieforbund kursarrangøren tilhører. Andre tilskudd er kommunale- og fylkeskommunale tilskudd samt frifondmidler slått sammen til en kategori. Tallene er videre sortert etter gjennomsnittlig andel opplærings- og tilretteleggingstilskudd for alle kurs innenfor et studieforbund. Vi understreker at det er store variasjoner innad i hvert studieforbund, vi mener denne fremstillingen likevel gir et godt et godt bilde på sammenhengen mellom opplærings- og tilretteleggingstilskudd og kursavgift.

⁸ Oxford Research (2014): En ordning, et mangfold av løsninger.

⁹ Klar profil: Musikkens studieforbund, Studieforbundet Funkis, Studieforbundet kultur og tradisjon, Studieforbundet natur og miljø, Idrettens Studieforbund, Akademisk Studieforbund og Kristelig Studieforbund.

Uklar profil: Studieforbundet AOF Norge, Studieforbundet Folkeuniversitetet, Studieforbundet næring og samfunn og Studieforbundet Solidaritet.

Figur 3: Inntekter fra kurs fordelt etter studieforbund, sortert etter opplærings- og tilretteleggingstilskuddets andel av totale inntekter (n=203)

Figuren viser en ganske tydelig sammenheng mellom opplærings- og tilretteleggingstilskudd og kursavgift, i den forstand at jo større andel opplærings- og tilretteleggingstilskuddet utgjør av kursets samlede inntekter, dess lavere er kursavgiften. Dersom det ikke hadde vært noen sammenheng mellom disse to, ville den grønne og den røde søylen i større grad vært like store. Som vi ser er «andre tilskudd» og «andre inntekter» mer tilfeldig fordelt, og synes ikke samvarierte med kursavgiften.

Denne sammenhengen fremgår tydelig når vi foretar en statistisk analyse av kursregnskapene. I tabellen under viser vi sammenhengen mellom voksenopplæringstilskuddets andel av de totale kursinntektene og en kategorisering av kursavgiften.

Tabell 3: Opplærings- og tilretteleggingstilskudd og kursavgift (n=203)

Voksenopplæringstilskuddet som andel av kursets totale inntekter	Kursavgift		
	Ingen	Lav (opp til 6000 kr)	Høy (over 6000 kr)
Høy andel (over 81,5 %) (n=68)	97,1 %	2,9 %	
Medium andel (mellom 81,4 og 5,5 %) (n=68)	22,1 %	54,4 %	23,5 %
Lav andel (under 5,4 %) (n=67)	16,4 %	7,5 %	76,1 %
Total (N=203)	45,3 %	21,7 %	33,0 %

Kilde: Oxford Research /BDO - kursregnskap

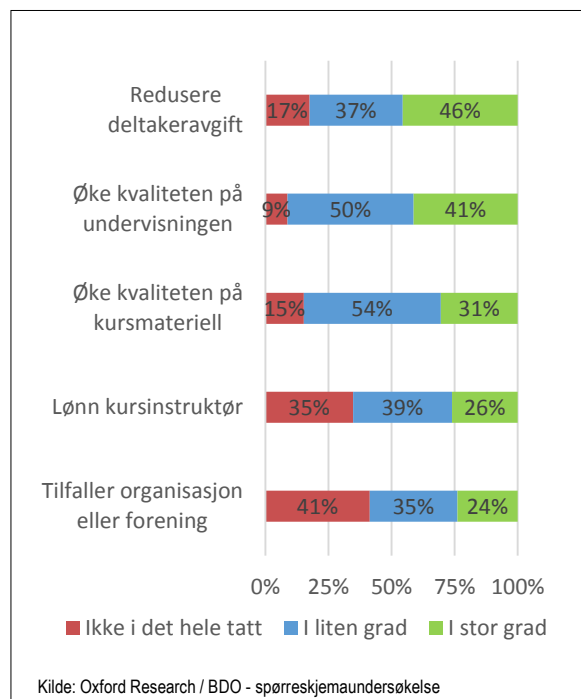
Her ser vi igjen at jo høyere andel opplærings- og tilretteleggingstilskuddet utgjør av kursets samlede inntekter, dess lavere er kursavgiften. Disse forskjellene er statistisk signifikante på 1%-nivået.

Som vi ser av figuren under, finner vi også av svarene til kursarrangørene på spørreskjemaundersøkelsen at

voksenopplæringstilskuddet benyttes til å redusere deltakeravgift.

Figur 4: Surveydata - hva brukes tilskuddet til (n=46)

Nær halvparten av alle kursansvarlig opplyser at tilskuddet i stor grad brukes til å redusere deltakeravgift. I tillegg ser vi at voksenopplæringstilskuddet brukes til å øke kvaliteten på undervisningen, dog gjennom andre midler enn å øke lønn til kursinstruktør.

Når vi ser på svarfordelingen ut fra studieforbundtilhørighet, ser vi de største forskjellene på indikatorene «reduksjon av deltakeravgift» og «tilfaller egen organisasjon eller forening». For førstnevnte svarer alle kursansvarlige i Studieforbundet Funkis at voksenopplæringstilskuddet i stor grad går til å redusere deltakeravgift, mens ingen av kursarrangørene i Idrettens studieforbund svarer dette. På den annen side svarer alle kursansvarlige i Idrettens studieforbund at tilskuddet tilfaller egen organisasjon eller forening, mens ingen av kursansvarlige i Akademisk Studieforbund, Studieforbundet AOF Norge eller Studieforbundet Funkis svarer dette. Dette indikerer etter vår oppfatning at det er til dels store forskjeller i hvordan de ulike kursarrangørene oppfatter formålet med voksenopplæringstilskuddet eller er kjent med dette.

¹⁰ Se appendiks 1 for en oversikt over hvordan de enkelte studieforbund håndterer dette.

3.5 Brukes tilskuddet til å utløse andre fordeler?

3.5.1 Lokaler

En hypotese har vært at gratis leie av lokaler er et viktig gode for de som arrangerer kurs med rettigheter etter voksenopplæringsloven. Basert på egenrapporteringer på kursnivå, ser vi at 74 av de 203 kursene vi har mottatt dokumentasjon fra har oppgitt gratis lokaler, mens resten fordeler seg mellom «leide» og «egne» lokaler.

Tabell 4: Oversikt over type lokaler (n=203)

Lokaler	Antall	Andel
Gratis lokaler	74	36 %
Egne lokaler	58	29 %
Leide lokaler	64	32 %
Ikke oppgitt	7	3 %

Kilde: Oxford Research /BDO - kursregnskap

Vi finner også at det er en sterk sammenheng mellom hvorvidt kursarrangørene betaler leie for kurslokale og hvorvidt kursene har en deltakeravgift (111 eller 55 prosent av kursene har deltakeravgift, 92 eller 45 prosent har ikke). Kursarrangører som har tilgang til gratis eller egne lokaler, krever i langt mindre grad en deltakeravgift enn kursarrangørene som må betale for lokaler.

3.5.2 Tilskuddet brukes til å øke fremtidige inntekter og trygge drift av studieforbundet

Våre analyser viser at flere av studieforbundene reduserer timesatsene i løpet av året fordi de ligger an til et overforbruk av opplærings- og tilretteleggingstilskudd, og det er også en vanlig praksis å «godkjenne alle kurs»¹⁰, for deretter å ta av egenkapital for å dekke et eventuelt overforbruk.

Fremtidige tildelinger fra Vox baserer seg på kursaktiviteten målt i innrapporterte timer siste to år. Dette innebærer at studieforbundene kan ha en egeninteresse av å holde et høyt aktivitetsnivå, selv om det medfører overforbruk eller at de må redusere timesats (dvs kursstøtten) til det enkelte kurs. En fruktbar forklaring på hvorfor mange studieforbund velger å godkjenne de fleste kurs, samt ta av egenkapital for å dekke overforbruk av inneværende års opplærings-

og tilretteleggingstilskudd, er dermed at dette på sikt vil føre til høyere tilskudd. Som vi viste i kapittel 3.3 benytter studieforbundene gjennomsnittlig 21 prosent av opplærings- og tilretteleggingstilskuddet til egen drift. I tillegg ser vi at tilskudd fra Vox utgjør den klart viktigste inntektskilden for studieforbundene. Økt tilskudd vil slik sett ikke bare bety muligheter til å støtte flere kurs, men det vil også bety større økonomisk trygghet for studieforbundene.

3.6 Noen fordelingsmodeller bidrar til at tilskuddets formål gjøres uklart

Måten studieforbundene fordeler tilskuddet på, ser ut til å ha betydning for medlemsorganisasjonenes og kursarrangørenes bruk av tilskuddet. Noen av studieforbundene vi har undersøkt tildeler tilskuddene direkte til sine medlemsorganisasjoner eller til en felleskasse som kursarrangørene kan belaste. Undersøkelsene vi har utført mot kursarrangørnivået, viser at kursarrangørene som får midler enten fra sin medlemsorganisasjon eller fra et fond og ikke direkte fra studieforbundet, har mindre forståelse av hva tilskuddets formål er, samt hvilke tilskudd de faktisk mottar.

Flere av svarene fra kursarrangører som tilhører studieforbund med slike fordelingsmodeller tyder på at man ikke er godt kjent med tilskuddets formål eller hvilket tilskudd man egentlig har fått. Et illustrerende

eksempel kommer fra en kursarrangør hvor tilskuddet er viderefordelt fra en medlemsorganisasjon og ikke direkte fra studieforbundet: «[...] vi har heller ikke voksenopplæring i den forstand jeg kjenner begrepet».

Et annet og illustrerende eksempel fra en kursarrangør som har fått tilskuddet via sin medlemsorganisasjon, er rett og slett at tilskuddet ikke er benyttet. Den aktuelle kursarrangøren sier at de ikke har benyttet pengene – og at de står på konto til fremtidig aktivitet.

Et tredje illustrativt eksempel på denne mekanismen, er en kursarrangør som har en annen opplevelse og rapporterer et annet beløp enn de opplysninger vi har fra studieforbundet. Dette tyder på at medlemsorganisasjoner som har fått ansvar for å videreforme tilskuddet, ikke viderefører like mye som de rapporterer kursaktivitet for.

På bakgrunn av disse observasjonene, samt hvordan tilskuddet benevnes i egne rapporteringer og regnskap hos kursarrangøren, ser det ut som at både hvor tilskuddet opprinnelig kommer fra og hva som er formålet med tilskuddet er uklart for de kursarrangørene som får pengene fra sin medlemsorganisasjon og ikke fra studieforbundet. Dersom man ikke kjenner tilskuddets formål eller opphav, vil det også være vanskelig å benytte tilskuddet til formålet.

Kapittel 4. Kursarrangørenes økonomi

En hovedproblemstilling i prosjektet er å belyse hvordan andre støtteordninger og inntekter bidrar inn i kursarrangørenes økonomi. Dette har vi undersøkt ved å innhente og analysere årsregnskapene med noter til alle kursarrangørene i utvalget, samt tilsvarende fordeling på kursnivå. Datamaterialet fra kursnivået er laget på bakgrunn av informasjon fra studieforbundene om tildelte tilskudd (herunder informasjon innhentet fra KursAdmin-systemet og andre interne datasystemer, så vel som papir), samt et egenrapporteringsskjema vi har sendt ut til alle kursansvarlige i kursarrangørene i utvalget.

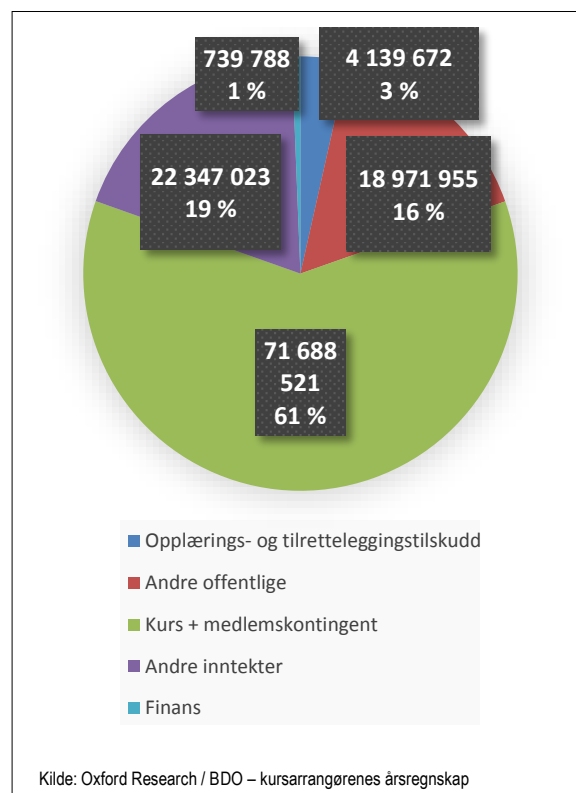
Målsettingen har vært å gi (1) et oversiktsbilde over hvordan økonomien til kursarrangørene er satt sammen, og (2) gi et oversiktsbilde over hvordan økonomien i kursene er satt sammen.

4.1 Inntekter fra kurs og kontingenter og andre offentlige tilskudd er viktigere enn opplæringstilskudd

4.1.1 Total inntektsfordeling for alle kursarrangører i utvalget

Ser vi på inntektsfordelingen til kursarrangørene som helhet, ser vi at den aller viktigste inntektskilden er inntekter fra kurs og medlemskontingent (61 prosent av totale inntekter, 71 688 521 NOK). Opplærings- og tilretteleggingstilskuddet samlet sett utgjør bare 4 prosent (4 139 672 NOK) av inntektene deres, mens de mottar langt høyere andel andre offentlige tilskudd (16 prosent av totale inntekter, 18 971 955 NOK). Ellers er «andre ikke offentlige» en viktig inntektskilde hos kursarrangørene (19 prosent av de totale inntektene, 23 086 811 NOK). I denne sekkeposten ligger inntekter fra gaver, salg, lotteri, arrangementer som ikke er kurs, og lignende.

Figur 5: Samlet inntektsoversikt for alle kursarrangører, prosent av samlet inntekt (n=34)

4.1.2 Inntektsfordeling for alle kursarrangører etter studieforbundtilhørighet

Tilsvarende inntektsfordeling, men fordelt etter hvilket studieforbund kursarrangøren tilhører, viser et mer nyansert bilde av hvor viktig inntekter fra kurs og medlemskontingenter er. Dette er vist i tabellen under. Vi ser at for kursarrangører som tilhører Akademisk studieforbund, AOF og Folkeuniversitetet er inntekter fra kurs og kontingenter den klart viktigste inntektskilden. For disse utgjør inntekter fra kurs og kontingenter over 75 prosent av samlede inntekter. For kursarrangører som tilhører Funkis, Solidaritet og Idrettens studieforbund fremstår «andre offentlige tilskudd» som den viktigste inntektskilden, hvor inntekter fra disse kildene utgjør henholdsvis 59, 81 og 86 prosent. Kursarrangører som tilhører Kultur og tradisjon, og Kristelig studieforbund er det «andre inntekter», herunder gaver (blant annet kollekt i Kristelig) og salgsinntekter som utgjør den viktigste inntektskilden. For de øvrige kursarrangørene er inntektsbildet mer jevnt fordelt.

Tabell 5: Inntektsfordeling hos kursarrangører, etter studieforbundtilhørighet. Sum og andel (n=34)

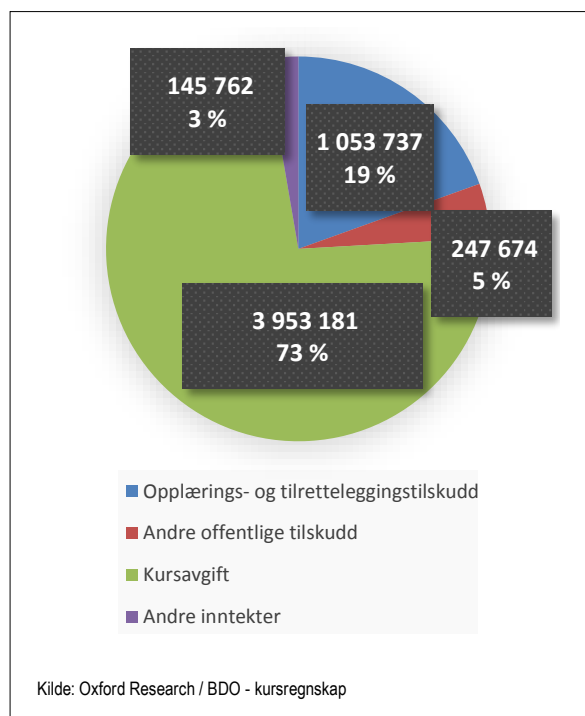
Studieforbund	Opplærings- og tilretteleggingstilskudd		Andre offentlige tilskudd		Kurs og medlemskontingenter		Andre inntekter		Totalt
	1000 NOK	%	1000 NOK	%	1000 NOK	%	1000 NOK	%	1000 NOK
Studieforbundet næring og samfunn	73	16 %	76	17 %	157	35 %	146	32 %	453
Akademisk Studieforbund	916	12 %	310	4 %	6 339	81 %	283	4 %	7 849
Musikkens studieforbund	418	10 %	1 348	33 %	1 138	28 %	1 143	28 %	4 047
Studieforbundet AOF Norge	906	7 %	-	0 %	9 794	77 %	1 946	15 %	12 646
Studieforbundet natur og miljø	64	7 %	184	20 %	240	26 %	446	48 %	934
Studieforbundet kultur og tradisjon	203	5 %	189	5 %	811	20 %	2 886	71 %	4 088
Studieforbundet Funkis	96	4 %	1 268	59 %	641	30 %	143	7 %	2 147
Studieforbundet Folkeuniversitetet	1 342	2 %	6 855	10 %	51 535	77 %	7 020	11 %	66 752
Studieforbundet Solidaritet	55	1 %	4 212	81 %	344	7 %	564	11 %	5 175
Idrettens studieforbund	27	1 %	2 513	86 %	126	4 %	263	9 %	2 929
Kristelig studieforbund	40	0 %	2 016	19 %	564	5 %	8 246	76 %	10 867
Totalt	4 140	4 %	18 972	16 %	71 689	61 %	23 087	20 %	117 887

Kilde: Oxford Research / BDO – kursarrangørenes årsregnskap

4.2 Inntekter fra deltakeravgift er den viktigste inntektskilden på kursnivå

Ser vi på tallene for alle kursene samlet, ser vi at opplærings- og tilretteleggingstilskuddet har en langt viktigere rolle. Det er stor variasjon fra kurs til kurs, men det store bildet viser at 19 prosent av inntektene (1 053 737 NOK) i kursene i utvalget kommer fra opplærings- og tilretteleggingstilskudd. Andre offentlige tilskudd forekommer sjelden i de kursene vi har undersøkt, og bare 5 prosent av de totale inntektene (247 674 NOK) på kursnivå kommer fra andre offentlige tilskudd. Andre offentlige tilskudd i denne sammenhengen er tilskudd fra kommune, tilskudd fra fylkeskommune og frifondmidler. Igjen ser vi at kursavgift, ikke uventet, utgjør den aller største inntektskomponenten i kursøkonomien (73 prosent av alle inntekter, 3 953 181 NOK).

Figur 6: Samlet inntektsoversikt for alle kurs, prosent av samlet inntekt (n=203)

Vi har også funnet at 94 av 203 (46 prosent) kurs går med underskudd, og at ytterligere 50 (25 prosent) kurs ville gått med underskudd dersom opplærings-tilskuddet falt bort.

Som nevnt er det imidlertid stor variasjon mellom kurs. Ser vi på kursaktivitet fordelt etter studietilhørighet, får vi en indikasjon på denne variasjonen. Dette er vist i tabellen under.

Tabell 6: Inntektsfordeling på kursnivå, etter studieforbundtilhørighet. Sum og andel (n=203)

Studieforbund	Opplærings- og tilretteleggingstilskudd		Andre offentlige tilskudd		Kursavgift		Andre inntekter		Totalt
	1000 NOK	%	1000 NOK	%	1000 NOK	%	1000 NOK	%	1000 NOK
Studieforbundet næring og samfunn	68	81 %	-	0 %	16	19 %	-	0 %	85
Kristelig studieforbund	52	73 %	-	0 %	-	0 %	19	27 %	71
Studieforbundet Funkis	108	64 %	46	27 %	15	9 %	-	0 %	168
Studieforbundet kultur og tradisjon	76	41 %	35	19 %	76	41 %	-	0 %	187
Studieforbundet Solidaritet	67	39 %	36	21 %	59	35 %	8	4 %	170
Musikkens studieforbund	163	32 %	46	9 %	276	55 %	18	4 %	503
Studieforbundet natur og miljø	54	28 %	-	0 %	137	72 %	-	0 %	191
Akademisk Studieforbund	354	12 %	-	0 %	2 509	88 %	-	0 %	2 863
Studieforbundet AOF Norge	24	12 %	51	25 %	131	63 %	0	0 %	207
Studieforbundet Folkeuniversitetet	82	11 %	33	4 %	563	72 %	101	13 %	779
Idrettens studieforbund	6	3 %	-	0 %	170	97 %	-	0 %	176
Totalt	1 054	20 %	248	5 %	3 953	73 %	146	3 %	5 400
Kilde: Oxford Research / BDO - kursregnskap									

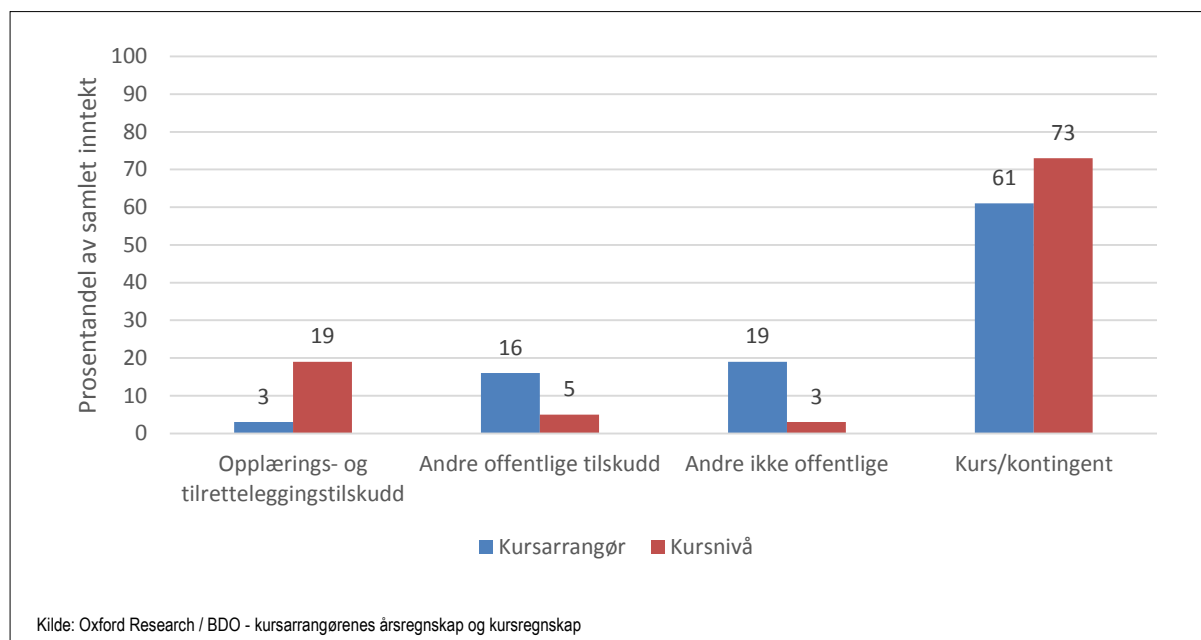
Vi kan spesielt merke oss at høye inntekter fra kursavgift i kursene vi har undersøkt hos Akademisk studieforbund og Studieforbundet Folkeuniversitetet bidrar til å øke betydningen av kursavgift som inntektskilde for alle kurs samlet sett. Generelt er derfor bildet at opplærings- og tilretteleggingstilskuddene utgjør en viktig del av inntektene for mange kurs, til tross for at det utgjør en liten del av kursarrangørens inntekter samlet sett. Som vi skal illustrere i neste avsnitt, kan dette tyde på at inntektene kursarrangørene har kommet fra andre aktiviteter enn voksenopplæring.

4.3 Andre offentlige tilskudd er lavere i kurs som mottar opplærings- og tilretteleggingstilskudd enn det inntektene fra denne kilden hos kursarrangørene skulle tilsi

Et delspørsmål knyttet til kursarrangørens økonomi, er hvordan andre støtteordninger og inntekter fra kurs som ikke er støtteberettiget, bidrar inn i medlemsorganisasjonenes økonomi. Dette har vi delvis belyst i kapittel 4.1 og 4.2, men dersom vi sammenstiller informasjonen vi har fra kursøkonomi og kursarrangørøkonomien ser vi at andelen «andre offentlige tilskudd» er lavere i kurs som mottar opplærings- og tilretteleggingstilskudd, enn det inntektsbildet hos kursarrangørene som helhet tilsier. Dersom økonomien i kurs som mottar opplærings- og tilretteleggingstilskudd hadde vært et uttrykk for kursarrangørens generelle inntektsbilde, burde inntektsfordelingen på kursnivå vært mere lik inntektsfordelingen på arrangørnivå. Dette ser altså ikke ut til å være tilfelle.

Figur 7: Inntektsfordeling kursarrangør og kurs (n=34/203)

Dette kan tyde på at man i liten grad «blander» finansieringskilder i kurs man søker opplærings- og tilretteleggingstilskudd til. Sagt med andre ord kan dette tyde på at de inntektene kursarrangørene har fra

andre kilder, herunder andre tilskudd, samt salg, gaver og lignende, kommer fra annen aktivitet enn voksenopplæringskursene.

Kapittel 5. Addisjonalitet

5.1 Innledning

Addisjonalitet kan måles på flere måter. De tre vanligste formene for addisjonalitet er:

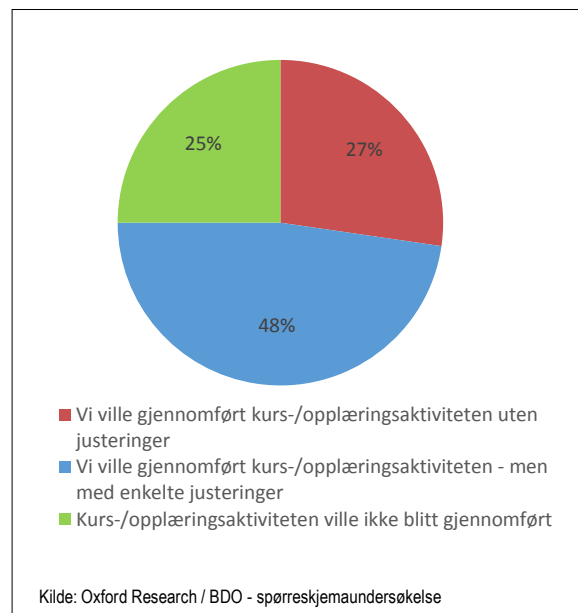
- **Innsatsaddisjonalitet (input).** Her ønsker man å kunne gi svar på om de som mottar et virkemiddel eller deltar i en offentlig initiert satsing virkelig har bruk for det, eller om det er slik at dette ville blitt gjennomført uansett.
- **Resultataddisjonalitet (output).** Her ønsker en å avdekke hvorvidt offentlige intervensjoner stimulerer mottakerne til å realisere vellykkede prosjekter, nye tjenester, prosesser og innovasjoner, som uten offentlig støtte ikke hadde blitt utviklet.
- **Adferdsaddisjonalitet (behavioural).** Dette handler om i hvilken grad det oppstår forskjeller og endringer i organisasjonens adferd som kan tilskrives en offentlig intervensjon. Altså hvilke kvalitative endringer som oppstår når ulike aktører mottar offentlig støtte/deltar i offentlig støttede programmer.

I dette prosjektet har vi fokusert på innsatsaddisjonalitet. I det følgende vil vi betegne dette kort som addisjonalitet.

5.2 Halvparten av kursarrangørene oppgir høy addisjonalitet i kurs som har mottatt voksenopplæringstilskudd

Måten vi har tilnærmet oss addisjonalitetsspørsmålet på er gjennom følgende spørsmål i stilt i spørreundersøkelsen: «Hva ville skjedd med kursaktiviteten, dersom voksenopplæringstilskuddet falt bort?». Fordelingen av svarene på dette spørsmålet er vist i figuren under.

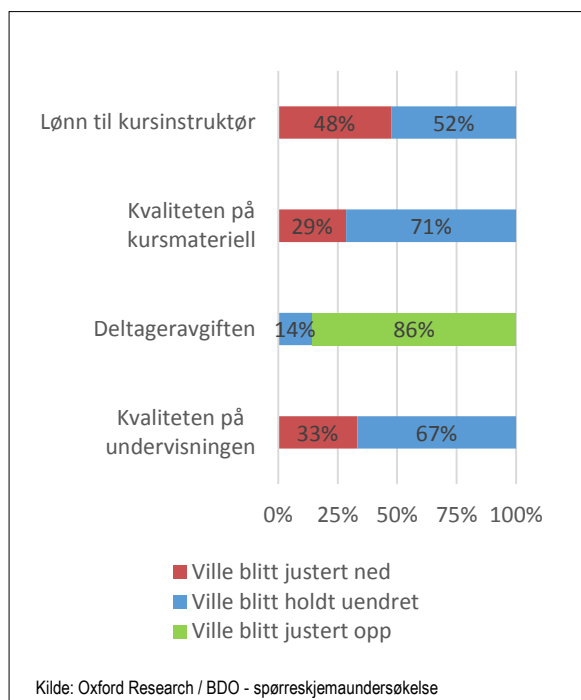
Figur 8: Hva ville skjedd med kursaktiviteten, dersom voksenopplæringstilskuddet falt bort? (n=44)

For å komme frem til en endelig vurdering av addisjonaliteten til voksenopplæringstilskuddet som kursarrangørene oppgir for sine kurs, er en imidlertid avhengig av å se nærmere på de mer detaljerte svarene som de som har svart «Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten - men med enkelte justeringer» har oppgitt. Kursarrangørene fikk oppgitt fire muligheter til å justere sine kurs, enten med kvaliteten på undervisningen, deltageravgiften, kvaliteten på kursmateriell eller med lønn til kursinstruktør. For disse fire dimensjonene måtte kursarrangørene ta stilling til hvorvidt de ville justert disse opp eller ned, eller om de ville holdt dem uendret. Se for øvrig spørsmål 6 i appendiks 3.

I figuren under viser vi fordelingen av hvilke justeringer kursarrangørene ville ha gjort.

Figur 9: Hvilke justeringer ville blitt gjort? (n=21)

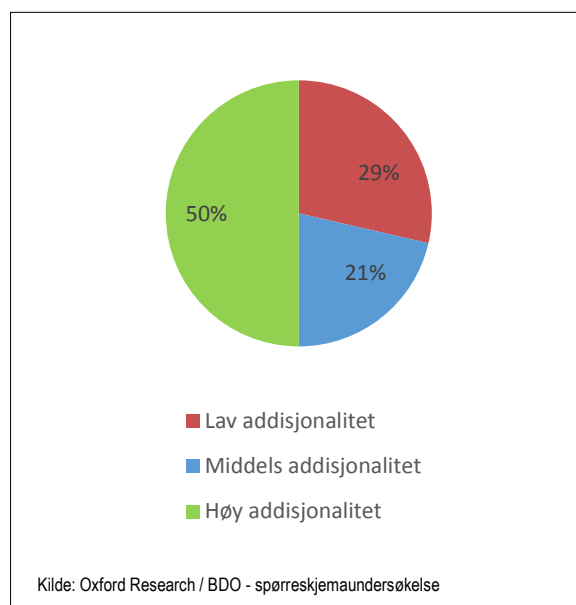

Som vi ser av figuren over, ville 18 av de 21 kursarrangørene (86 prosent) ha økt deltageravgiften på sine kurs dersom voksenopplæringstilskuddet falt bort. Henholdsvis 15 (71 prosent) og 14 (67 prosent) kursarrangører ville ha justert ned kvaliteten på kursmateriellet eller på undervisningen, mens 11 ville ha kuttet i lønnen til kursinstruktør. Etter vår oppfatning viser dette også at det synes å være en sammenheng mellom voksenopplæringstilskuddet og deltakeravgift som ble omtalt i 4.4. over.

For å kategorisere disse svarene inn i en av de tre addisjonalitetskategoriene vi opererer med i denne studien, har vi anvendt følgende regel: Dersom kursarrangørene svarer at de ville ha justert to eller flere av disse faktorene ned (lønn til instruktør, kvalitet på undervisningen, kvalitet på undervisningsmateriell) eller opp (deltakeravgift), innebærer dette såpass store endringer i kurset at vi velger å kategorisere dette som høy addisjonalitet i tillegg til de som svarte «Kurs-/opplæringsaktiviteten ville ikke blitt gjennomført». De som kun ville justert en eller ingen faktorer opp eller ned, blir kategorisert som middels addisjonalitet.

Resultatet av denne kategoriseringen fører oss til den endelige inndelingen i lav, middels og høy addisjonalitet. Dette er vist i neste figur.

Figur 10: Voksenopplæringstilskuddets addisjonalitet (n=44)

Som figuren viser, er det 13 av 44 kursarrangører (29 prosent) som oppgir at de ville ha gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten sin uten endringer dersom voksenopplæringstilskuddet bortfaller. Disse kategoriserer vi som lav addisjonalitet. Videre finner vi 9 kursarrangører (21 prosent) som sier at de ville se seg nødt til å foreta omfattende justeringer i sin kurs-/opplæringsaktivitet ved et bortfall av voksenopplæringstilskuddet. Halvparten av kursarrangørene, altså 22 av de 44 som har besvart spørsmålet, ville enten ikke ha gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten sin i det hele tatt eller kun med store justeringer dersom voksenopplæringstilskuddet bortfaller.

Vi finner forskjeller mellom kursarrangørenes vurdering av addisjonalitet når vi ser på deres studieforbundtilhørighet. Vi ser en tendens til at kursarrangører som er medlemmer hos studieforbund som deler ut en relativt høy andel av sine samlede tilskuddsmidler rapporterer høyere andeler av kurs-/opplæringsaktivitet med høy addisjonalitet sammenlignet med kursarrangører som tilhører studieforbund som deler ut en relativt lav andel av sine samlede tilskuddsmidler.

Den samme tendensen finner vi når vi ser på addisjonalitet opp mot andre inntekters andel av kursarrangørens totale kursinntekter. Her er det en tendens til at de kursarrangørene som har få eller ingen slike andre inntekter (mindre enn 5 prosent av de totale kursinntektene, som regel kontingenter og salgsinntekter) oppgir høyere andeler høy addisjonalitet (68 prosent) sammenlignet med kursarrangører

som har store andeler andre inntekter (der de utgjør mer enn 30 prosent av de totale kursinntektene). Alle kursarrangørene i denne gruppen ville gjennomført sine kurs uten endringer (lav addisjonalitet).

Vi ser også at det er stor forskjell mellom kursarrangørene når det gjelder nærhet til sitt studieforbund. Enkelte har direkte kontakt, mens andre har kun kontakt gjennom sin medlemsorganisasjon. Våre analyser viser en tendens til at jo hyppigere kontakt en kursarrangør har med sitt studieforbund, jo høyere er addisjonaliteten som rapporteres for voksenopplærings-tilskuddet.

Et annet forhold som ser ut til å påvirke kursarrangørenes rapportering av addisjonalitet, er hvorvidt en forventet utbetaling av voksenopplæringstilskudd inngår i beregningen av deltakeravgiften når man planlegger et kurs. Her finner vi en klar tendens til at de som i stor grad planlegger med dette oppgir høyere andeler høy addisjonalitet enn de som i mindre grad planlegger med en forventet utbetaling av voksenopplæringstilskudd.

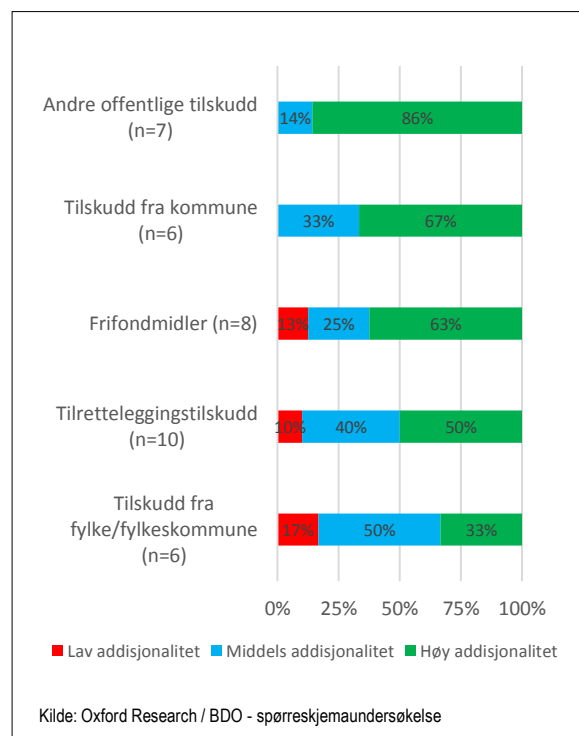
5.3 Addisjonalitet og andre tilskudd

I spørreskjemaundersøkelsen spurte vi kursarrangørene også om de hadde benyttet seg av andre tilskuddstyper – i tillegg til opplæringstilskuddet – i sin kurs-/opplæringsaktivitet i 2013. Vi spurte om følgende tilskuddstyper:

- Tilretteleggingstilskudd
- Tilskudd fra kommune
- Tilskudd fra fylke/fylkeskommune
- Frifondmidler
- Andre offentlige tilskudd

I figuren under viser vi hvordan kursarrangørene har rapportert addisjonaliteten for kursene som har mottatt disse tilskuddstypene (i tillegg til voksenopplæringstilskuddet). Det er den justerte addisjonaliteten (som i figur 11 over) som vises.

Figur 11: Addisjonalitet og andre tilskudd (n=6-10)

Figuren viser for det første at de andre tilskuddstypene ikke er særlig utbredt i kombinasjon med voksenopplæringstilskuddet, bortsett fra tilretteleggingstilskuddet og Frifondmidler.

I tillegg viser figuren at disse tilskuddstypene også har en viss addisjonalitet, og da spesielt andre offentlige tilskudd. De tilskuddene som disse kursarrangørene har mottatt, er: "Ekstra midler", en bevilgning fra Justis og beredskapsdepartementet, fra Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir), fra bydeler, statsstøtte, kommunale kulturmidler og Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (SABIMA).

Videre analyser av dette spørsmålet (hvilke justeringer man ville gjort dersom tilskuddet falt bort) viser at de ulike tilskuddstypene ser ut til å bidra til ulike sider av et kurs. De fleste tilskuddstypene ser ut til å i hovedsak bidra til en reduksjon av deltakeravgiften, men vi ser at både Frifondmidler og andre offentlige tilskudd også ser ut til å bidra til å øke kvaliteten på kursmaterieill.

Vi vil her understreke at disse resultatene må betraktes som svært usikre da antall observasjoner er svært lavt. Dermed kan vi heller ikke sammenligne resultatene i figurene 10 og 11.

5.4 Diskusjon: Addisjonalitet og opplæringstilskuddets bidrag til kursøkonomi og kursarrangørenes totale økonomi

Vi har i kapittel 4 sett på hvordan opplæringstilskuddet bidrar inn kursøkonomien, og hvordan opplæringstilskuddet bidrar inn i kursarrangørens totale økonomi. Dette belyser ikke direkte den utløsende effekten av tilskuddet, men kan gi en indikasjon på hvor viktig tilskuddet synes i totaløkonomien, og dermed hvordan tilskuddet potensielt kan bidra til å utløse aktivitet.

Vi finner imidlertid ingen klare sammenhenger mellom opplæringstilskuddets bidrag til kursøkonomi og kursarrangørenes totale økonomi og hvordan kursarrangørene rapporterer addisjonalitet.

Vi ser derimot et tilsynelatende misforhold mellom rapportering av høy addisjonalitet (50 % rapporterer om høy addisjonalitet for opplæringstilskuddet), mens opplæringstilskuddets bidrag til både kursøkonomi og kursarrangørenes totale økonomi synes å være mindre viktig. Denne tvetydigheten kan etter vår oppfatning tjene til å understreke mangfoldet i aktiviteten i voksenopplæringsvirksomheten, hvor tilskuddet trolig er helt avgjørende for noen aktiviteter og aktører, mens den er helt ubetydelig for andre. Vår konklusjon om opplæringstilskuddets addisjonalitet er dermed at den er høy for noen, mens den er lav for andre.

Denne noe uklare konklusjonen kan skyldes at vi her har målt addisjonaliteten på kursarrangørnivå, og ikke på kursnivået. Vi kan ikke se bort ifra at en måling av addisjonalitet på kursnivået hadde gitt tydeligere resultater.

Likevel vil vi påpeke at addisjonalitetsspørsmålet, slik det er benyttet i denne undersøkelsen, har gitt viktig informasjon om sammenhengen mellom voksenopplæringstilskuddet og kursavgift. Sånn sett bekrefter den de øvrige funnene basert på kursregnskap og egenrapportering.

I den tidligere omtalte forskningsstudien om studieforbund¹¹ ble addisjonalitet målt på medlemsorganisasjonsnivået, som i de fleste tilfeller ikke samsvarer med kursarrangørnivået. Vår erfaring er at man får mer presise målinger av addisjonalitet jo nærmere man kommer det nivået der et tilskudd faktisk benyttes. I så måte er målingene av addisjonalitet i denne studien foretatt på et nivå som er enda nærmere tilskuddsbruken enn tilfellet var i forskningsstudien, og vi vurderer derfor addisjonalitetsmålingene i denne studien som enda mer presise enn de som ble foretatt i forskningsstudien.

¹¹ Oxford Research (2014): En ordning, et mangfold av løsninger.

Kapittel 6. Konklusjon og anbefalinger

På bakgrunn av de funn og analyser som er presentert i kapittel 3, 4 og 5, og med de forutsetninger og begrensninger som redegjort for i kapittel 2, vil vi trekke følgende konklusjoner:

6.1 Bruk av tilskuddet

Når det gjelder bruk av tilskuddet, har vi vist at om lag 21 prosent av det samlede opplærings- og tilretteleggingstilskuddet går til administrasjon og andre aktiviteter i studieforbundene. Studieforbundene, med svært få unntak, har svært få andre inntekter enn tilskuddene fra Vox. Av de resterende 79 prosentene av tilskuddet, har vi funnet at det trolig viktigste bruksområdet for tilskuddet er å redusere deltakeravgift. Vi finner en klar sammenheng mellom opplærings- og tilretteleggingstilskudd, andre inntekter og kursavgift. Dette baserer vi både på funn fra regnskapsanalyser så vel som på svar gitt i spørreundersøkelsen. Å øke kvalitet på undervisning, og å øke kvaliteten på kursmateriell er andre viktige bruksområder for opplærings- og tilretteleggingstilskuddet. Det er imidlertid stor variasjon mellom kursarrangørene på bruk av tilskuddet etter hvilket studieforbund de tilhører. Det generelle bildet, og dermed også den generelle konklusjonen, dersom vi antar at andre kursarrangører opererer på samme måte som de case vi har studert, er at tilskuddet benyttes til administrasjon i studieforbundene og til å redusere kursavgift.

Konsekvensene av dette bør være at man må finne ut hvorvidt den forholdsvis høye andelen av voksenopplæringstilskuddet som benyttes til noe helt annet enn voksenopplæring skyldes ineffektivitet hos enkelte studieforbund, eller om det skyldes at grunntilskuddet er for lavt.

Når vi i tillegg finner sammenheng mellom høy andel av tilskuddet brukt til administrasjon og uklar profil i studieforbundet, kan det tyde på at de store studieforbundene med uklar profil ikke klarer å utnytte stor driftsfordeler/synergier. En anbefaling kan derfor være å gå i retning av å spisse profilen og satse på mer homogene medlemsmasser.

6.2 Økonomien til kursarrangørene

Når det gjelder hvordan økonomien til kursarrangørene er satt sammen, er vår konklusjon at kursarrangørene er levedyktige uten opplærings- og tilretteleggingstilskuddet. Dette bør bety at tilskuddet i stor grad kan gå til kursaktivitet, og mindre til å trygge driften i foreningen. Vi ser at den desidert viktigste inntektskilden for alle kursarrangørene i utvalget samlet, altså den største inntektskilden i kroner og øre, er inntekter fra kurs og medlemskontingent. Når vi deler inn etter studieforbundtilhørighet, får vi et noe mer nyansert bilde, hvor «andre offentlige tilskudd» trer frem som den viktigste inntektskilden for noen kursarrangører.

Sammenligner vi økonomien til kursarrangørene som helhet, med økonomien i det enkelte kurs, kan det synes som om de inntektene kursarrangørene har fra andre kilder, herunder andre offentlige tilskudd, samt salg, gaver og lignende, kommer fra annen aktivitet enn voksenopplæringskursene.

Vi ser også at det er en stor «usynlig» økonomi på kursarrangørleddet, hvor det blant annet nedlegges mange dugnadstimer i forbindelse med kursaktivitet.

6.3 Addisjonalitet

Vi finner ingen klare sammenhenger mellom opplæringstilskuddets bidrag til kursøkonomi og kursarrangørenes totale økonomi og hvordan kursarrangørene rapporterer addisjonalitet.

Vi ser derimot et tilsynelatende misforhold mellom rapportering av høy addisjonalitet (50 % rapporterer om høy addisjonalitet for opplæringstilskuddet), mens opplæringstilskuddets bidrag til både kursøkonomi og kursarrangørenes totale økonomi synes å være mindre viktig. Denne tvetydigheten kan etter vår oppfatning tjene til å understreke mangfoldet i aktiviteten i voksenopplæringsvirksomheten, hvor tilskuddet trolig er helt avgjørende for noen aktiviteter for noen aktiviteter og aktører, mens den er helt ubetydelig for andre. Vår konklusjon om opplæringstilskuddets addisjonalitet er dermed at den er høy for noen, mens den er lav for andre.

6.4 Noen skråblikk

Avslutningsvis vil vi tillate oss å presentere noen betraktninger vi har gjort oss gjennom vårt arbeid.

Kursarrangører som tilhører studieforbund som ikke tildeler tilskuddet direkte til sine kursarrangører, men som gir det til en medlemsorganisasjon som viderefordeler det til kursarrangøren, synes å en mindre klar oppfatning av hvilke(t) tilskudd de har fått. Når man ikke vet hvilket tilskudd man har fått, er det også vanskelig å benytte tilskuddet til det formål det er tiltenkt. Av alle kurs og kursarrangører vi har vært i kontakt med i forbindelse med utarbeidelse av denne rapporten, finner vi dette bare hos de som ikke har fått tilskuddet direkte fra studieforbundet, med tilhørende direkte rapportering tilbake.

Litt paradoksalt kan det sies at tilskuddet fremstår viktigere for studieforbundene selv, enn det er for dem som benytter det. Mens kursarrangørene synes levedyktige uten opplærings- og tilretteleggingstilskuddet, kan ikke det samme sies om studieforbundene. Tilskuddets innretning med at tildelingen til studieforbundet er basert på aktivitet foregående to år, kan medføre at studieforbundene får incentiver for å øke aktiviteten for å trygge egen drift. Vi ser at flere studieforbund gir ut mer tilskudd enn de har midler til, og dekker dette ved å ta av egenkapital eller ved å redusere timesatsen gjennom året. På denne måten kan det sies at tilskuddet benyttes til å sikre studieforbundenes egen drift.

Appendiks 1: Kort presentasjon av det enkelte studieforbund

Underkapitlene til dette appendiks er ordnet alfabetisk etter navnet på studieforbundet. Oversikter og tall som presenteres i dette kapitlet er basert på tildelingsbrevet fra Vox, studieforbundenes egne årsregnskap med noter og opplysninger gitt i intervju med studieforbundene. På bakgrunn av gjenstående midler fra refusjon for samisk opplæring og annullering av rapporterte timer hos et studieforbund ble det gjort en ekstraordinær utbetaling på 403 282 fra Vox til studieforbundene. Disse midlene ble fordelt etter samme nøkkel som ble brukt til å fordele opplæringsstilskuddet og har blitt innberegnet i tallmaterialet som presenteres i dette kapitlet.

Akademisk Studieforbund

Om studieforbundet

Akademisk Studieforbund (AKS) er en ideell organisasjon for studie- og opplæringsvirksomhet. AKS har etter- og videreutdanning, studievirksomhet og annen kompetanseutvikling som hovedformål. Driften av studieforbundet finansieres gjennom medlemskontingent og tilskudd til studievirksomhet.

Forbundets 27 medlemsforeninger er arbeidstakerorganisasjoner som har medlemmer med høyskole- eller universitetsutdanning samt organisasjoner som har etter- og videreutdanning av blant andre høyskole- og universitetsutdannede. Gjennom AKS og dets medlemsforeninger ble det i 2013 tilbudt 1 999 forskjellige kurs med et totalt timeantall på 46 641.

AKS tildeler opplæringsstilskuddet til studieforbundets medlemsorganisasjoner, som igjen tar seg av den videre fordelingen. AKS har et styre som fastsetter hvordan tildeling av opplæringsstilskuddet skal prioriteres, og dette er så langt gjort på bakgrunn av budsjett og rapporterte timer. AKS opererer med en fast timesats på kroner 87,- pr time. Tildelingen av opplæringsstilskuddet er lagt opp slik at det skal være mulig for styret å ta stilling til om det kan frigjøres midler fra driftsposter, slik at disse kan inngå i fordelingen av midlene som overføres til medlemsorganisasjonene. Dette betyr at tildelingen gjøres i god tid før årsavslutning.

AKS har ingen interne retningslinjer for tildeling av tilskudd som går ut over de krav som er satt i voksenopplæringsloven.

AKS budsjetterer med målsetting om balanse, men opplyser at de i 2013 har lagt opp til et mindre overskudd for å vedlikeholde egenkapitalen. Dette gjøres fordi man ønsker «en så robust økonomi som mulig, samt et behov for en forutsigbarhet for å trygge noe drift fremover» i tilfelle endrede rammevilkår eller behov for prosjektmidler. Slike prosjektmidler kan eksempelvis være midler som settes av til å forberede organisasjonen på å implementere nye rapporteringsrutiner og – metoder, slik som KursAdmin. Underforbruk settes således av til studieforbundets egenkapital.

AKS benytter ikke andel av opplæringsstilskuddet til administrasjon, men benytter hele grunntilskuddet til studieforbundets administrasjon og drift.

Mottatte midler fra Vox

Tabellen nedenfor viser hvor mye studieforbundet mottok i støtte fra Vox basert på gjennomsnittlig studietimetall for 2010 og 2011. Aktivitetsnivået i AKS kvalifiserer til grunntilskudd tilsvarende nivå 3 i Vox sin tildelingsnøkkel. Opplæringsstilskuddet inkluderer en ekstraordinær tildeling på 12 535 i tillegg til det opprinnelige tilskuddet for 2013. AKS mottok ikke tilretteleggingstilskudd i 2013.

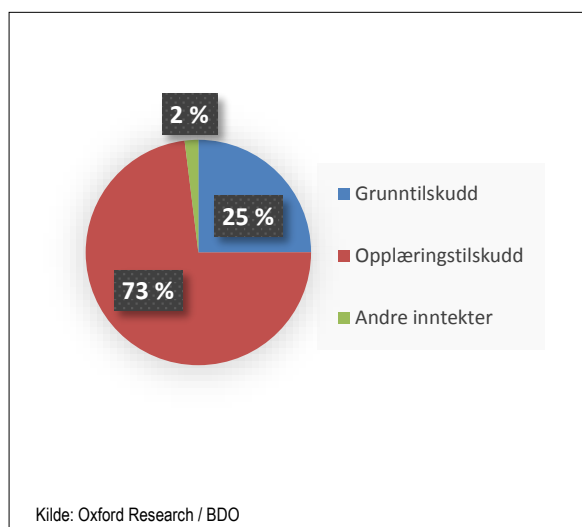
Tabell 7: Mottatte midler Akademisk Studieforbund

Grunntilskudd	Opplæringsstilskudd	Tilretteleggingstilskudd	Totalt
1 500 000	4 378 443	-	5 890 978

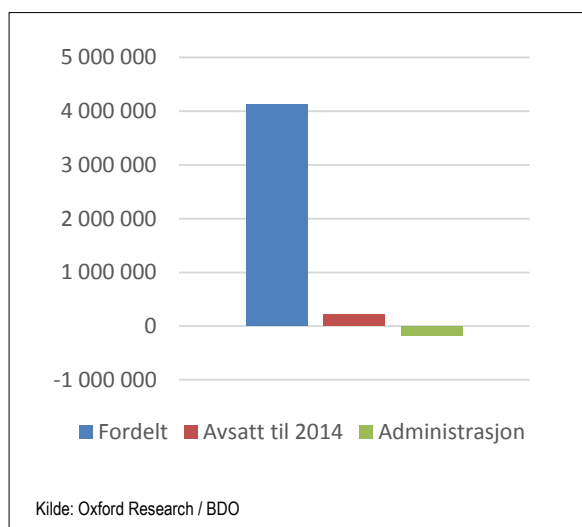
Studieforbundets økonomi

Figurene nedenfor viser hvor stor andel av studieforbundets inntekter som utgjøres av samlet tilskudd fra Vox, samt hvor stor andel av opplæringsstilskuddet som har blitt viderefordelt og hvor mye som har gått til administrasjon.

Figur 12: Akademisk Studieforbund: Inntektsfordeling 2013

Figur 13: Akademisk Studieforbund: Disponering av opplæringstilskudd i 2013

Idrettens studieforbund

Om studieforbundet

Idrettens studieforbund (ISF) er et samordnings- og tilretteleggingsorgan for utdanning og opplæringsvirksomhet for alle organisasjonsledd innen Norges Idrettsforbund (NIF). ISF har som mål å drive voksenopplæring, og å øke idrettens totale kurs- og opplæringsvirksomhet.

Gjennom medlemsorganisasjonene og særforbundene tilbyr ISF kurs og opplæring av ledere og trenere,

dommere, ungdom, foresatte med flere. ISF samarbeider også med Norges idrettshøyskole og andre høyskoler som tilbyr ulike studietilbud og studieringer på høyere nivå. Gjennom ISF ble det i 2013 tilbudt 2 593 kurs med et totalt timeantall på 69 665.

ISF samarbeider tett med Norges idrettsforbund. De har samme styre, med unntak av NIFs olympiske komitérepresentant. ISF har ansvaret for studievirksomheten, herunder kursgodkjenning og utvikling av enkelte kurs sentralt. Opplæringstilskuddet benyttes sammen med midler skaffet gjennom annen virksomhet. ISF opererer med fast timesats på 64 kroner for kurs med lærer og 42 kroner for kurs uten lærer. Det er en tilnærmet løpende utbetaling av opplæringstilskudd, dvs. 6-8 utbetalinger pr år. Likevel utbetales ca. 80-90 % etterskuddsvis påfølgende år.

ISF har interne retningslinjer for hva som kvalifiserer til kursstøtte, som går noe ut over de krav som er satt i voksenopplæringsloven.

ISF benytter hele grunntilskuddet og ifølge egne opplysninger om lag 33% av opplæringstilskuddet til administrasjon. Eventuelt overforbruk av opplæringsmidler dekkes av Norges Idrettsforbund. Alle som søker kursstøtte og er støtteberettiget, får støtte.

Mottatte midler fra Vox

Tabellen nedenfor viser hvor mye studieforbundet mottok i støtte fra Vox basert på gjennomsnittlig studietimetall for 2010 og 2011. Aktivitetsnivået i ISF kvalifiserer til grunntilskudd tilsvarende nivå 3 i Vox sin tildelingsnøkkel. Opplæringstilskuddet inkluderer en ekstraordinær tildeling på 21 895 i tillegg til det opprinnelige tilskuddet for 2013. ISF har ikke søkt om støtte til aktiviteter som fordrer tildeling av tilretteleggingstilskudd.

Tabell 8: Mottatte midler Idrettens studieforbund

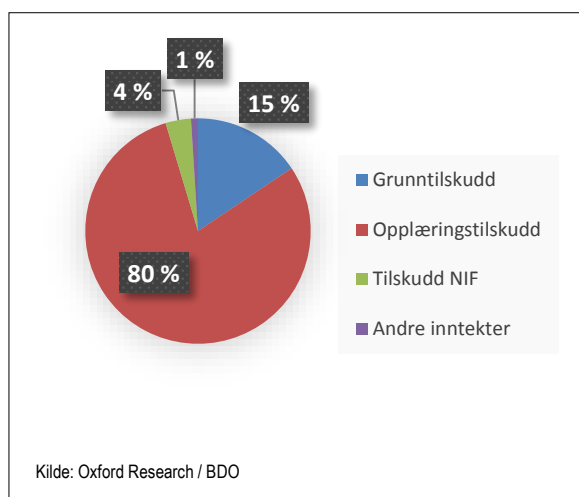
Grunntilskudd	Opplærings-tilskudd	Tilretteleggings-tilskudd	Totalt
1 500 000	7 669 567	-	9 169 567

Studieforbundets økonomi

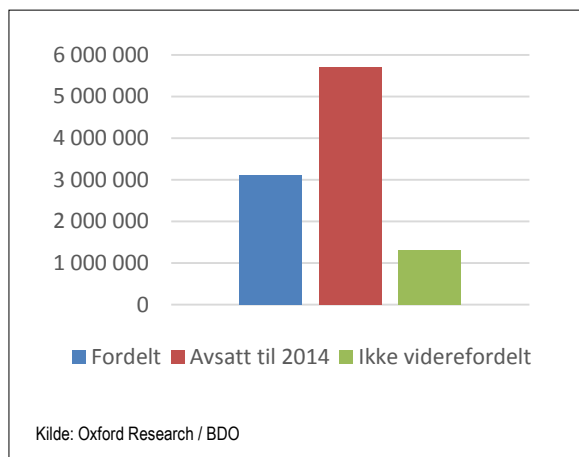
Figurene nedenfor viser hvor stor andel av studieforbundets inntekter som utgjøres av samlet tilskudd fra Vox, samt hvor stor andel av opplæringstilskuddet

som har blitt viderefordelt eller avsatt til viderefordeling i 2014 fordi aktivitetene ikke er fullført ved periodens utløp. Det bemerkes her at den totale summen av viderefordelte og planlagt utbetalte midler til medlemsorganisasjoner overstiger opplæringstilskuddet ISF har mottatt fra Vox.

Figur 14: Idrettens studieforbund: Inntektsfordeling 2013

Figur 15: Idrettens studieforbund: Disponering av opplæringstilskudd i 2013

Kristelig studieforbund

Om studieforbundet

Kristelig studieforbund (K-stud) er et pedagogisk samarbeidsorgan som arbeider for å fremme og styrke studiearbeidet i menigheter, organisasjoner og institusjoner. K-stud skal fremme og videreutvikle livslang

læring i regi av kristne trossamfunn og organisasjoner, og i samsvar med Lov om voksenopplæring.

K-stud hadde 69 medlemsorganisasjoner per 31.12.2013. Disse er trossamfunn, ideelle organisasjoner og institusjoner som bekjenner troen på den treenige Gud og som gir sin tilslutning til studieforbundets formål. Gjennom K-stud ble det i 2013 tilbudt 4 317 kurs med et totalt timeantall på 128 707.

K-stud tildeler opplæringstilskudd løpende direkte til kursarrangør. Det er opp til kursarrangøren om pengene utbetales til en egen kurskonto, til korets egen konto f.eks. eller til menighetskassa. Måten mange organisasjoner tilhørende K-stud er organisert på, gjør at en kursarrangør som oftest har flere kursansvarlige. Et eksempel kan være: Medlemsorganisasjonen kan typisk være et landsdekkende trossamfunn, mens lokalledet/kursarrangøren er en menighet. Menigheten/kursarrangøren kan igjen ha en virksomhetsgrein som arrangerer kurs. Forholdet mellom kursarrangør og kursansvarlig i deler av K-studs organisasjon kan derfor best sammenlignes med forholdet mellom medlemsorganisasjon og kursarrangør i øvrige studieforbund.

K-stud har faste timesatser på 80 kroner for ordinær kursvirksomhet og 60 kroner for studiegrupper.

K-stud har noen interne retningslinjer for hva som kvalifiserer til kursstøtte, herunder en hovedregel om at et kurs skal ha minimum 5 deltakere, men ut over dette stilles det ikke krav ut de som er satt i voksenopplæringsloven.

K-stud setter av hele grunntilskuddet og noe av opplæringsmidlene til egen administrasjon. I tillegg åpner K-stud for at kursarrangøren kan bruke opplæringstilskuddet til delfinansiering av medlemsorganisasjonens eller lokallagets arbeid med utvikling av studieplaner og –materiell og annen tilrettelegging av opplæringen.

Mottatte midler fra Vox

Tabellen nedenfor viser hvor mye studieforbundet mottok i støtte fra Vox basert på gjennomsnittlig studietimetall for 2010 og 2011. Aktivitetsnivået i K-stud kvalifiserer til grunntilskudd tilsvarende nivå 3 i Vox sin tildelingsnøkkel. Opplæringstilskuddet inkluderer en ekstraordinær tildeling på 31 448 i tillegg til det opprinnelige tilskuddet for 2013. K-stud antyder at behovet for tilretteleggingstilskudd kan øke i fremtiden da de rapporterer å aktivt ha gitt informasjon og

drevet med bevisstgjøring rundt en ordning som tidligere har vært lite kjent blant studieforbundets medlemmer.

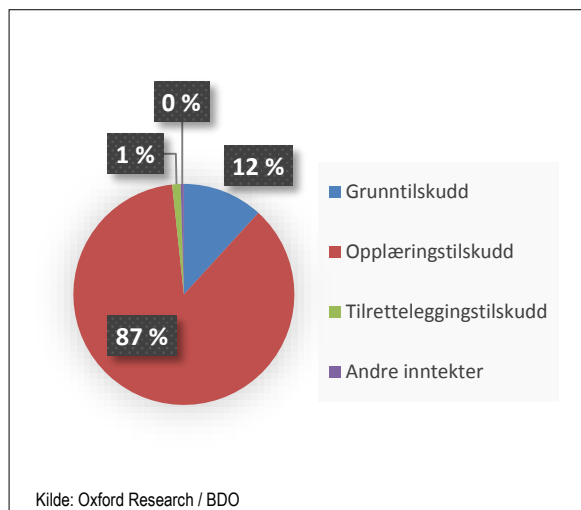
Tabell 9: Mottatte midler K-Stud

Grunn-tilskudd	Opplærings-tilskudd	Tilretteleggingstilskudd	Totalt
1 500 000	11 016 132	157 067	12 673 198

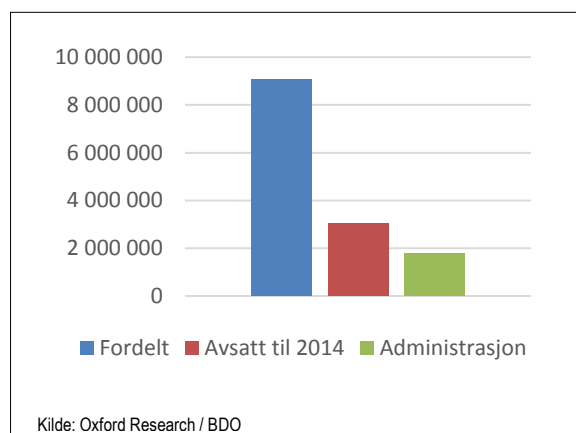
Studieforbundets økonomi

Figurene nedenfor viser hvor stor andel av studieforbundets inntekter som kommer fra samlet tilskudd fra Vox, samt hvor stor andel av opplærings- og tilretteleggingstilskuddet som har blitt viderefordelt eller avsatt til viderefordeling i 2014 fordi aktivitetene ikke er fullført ved periodens utløp. Det bemerkes her at den totale summen av viderefordelte og planlagt viderefordelte midler overstiger opplæringstilskuddet K-stud har mottatt fra Vox med 8,5%.

Figur 16: K-stud: Inntektsfordeling 2013

Figur 17: K-stud: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013

Musikkens studieforbund

Om studieforbundet

Musikkens studieforbund (MSF) er voksenopplæringsarenaen for det frivillige musikklivet i Norge og har opplæring innen musikkområdet som hovedoppgave. Musikkens studieforbund skal gjennom og på vegne av sine medlemsorganisasjoner, og i samarbeid med Norsk musikkråd, fremme kompetanseutvikling og livslang læring i norsk musikk.

MSF har 27 medlemsorganisasjoner med rundt 140 000 medlemmer. Medlemsorganisasjonene er landsomfattende musikk- og kulturorganisasjoner som utfører oppgaver innen voksenopplæring innenfor musikkområdet. Gjennom MSF ble det i 2013 tilbudt 3 356 kurs med et totalt timeantall på 160 047.

MSF samarbeider tett med Musikkrådet, blant annet gjennom felles handlingsprogram. På fylkesnivå er Fylkesmusikkrådene også MSFs fylkesledd.

MSF saksbehandler søknader om opplæringstilskudd, og utbetaler opplæringsmidler to ganger årlig. Opplæringsmidlene utbetales direkte til kursarrangøren. Normalt utbetales ca. 60 % av rammen på våren og 40 % på høsten. MSF har faste timesatser på 100 kr for kurstimer med lærer og 40 kroner for timer uten lærer. Tilretteleggingstilskudd tildeles etter en ramme basert på produserte timer med tilretteleggingsbehov.

MSF har interne «retningslinjer» for tildeling av tilskudd som er noe strengere enn de krav som er satt i voksenopplæringsloven. Disse formidles gjennom studieplaner og en bevisstgjøring av medlemmene

om hva som kan få opplæringstilskudd og hva som ikke er støtteberettiget.

MSF benytter hele grunntilskuddet samt en andel av opplæringstilskuddet til egen administrasjon. I følge forbundets egne opplysninger settes det av om lag 24 % til administrasjon. Dersom det i løpet av året ligger an til overforbruk av timer, reduserer forbundet time-satsene noe.

Mottatte midler fra Vox

Tabellen nedenfor viser hvor mye studieforbundet mottok i støtte fra Vox basert på gjennomsnittlig studietimetall for 2010 og 2011. Aktivitetsnivået i MSF kvalifiserer til grunntilskudd tilsvarende nivå 3 i Vox sin tildelingsnøkkel. Opplæringstilskuddet inkluderer en ekstraordinær tildeling på 50 194 i tillegg til det opprinnelige tilskuddet for 2013.

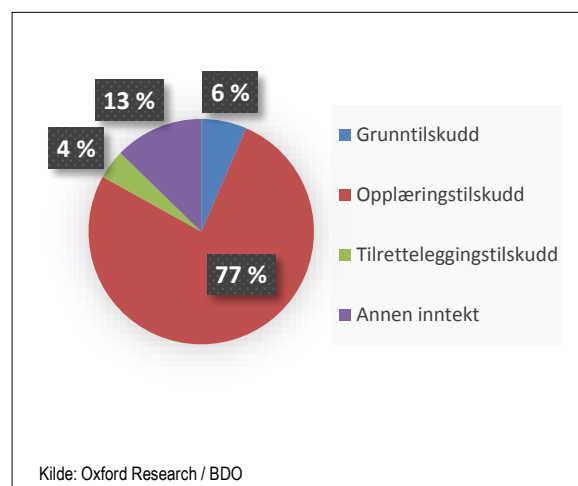
Tabell 10: Mottatte midler Musikkens studieforbund

Grunn-tilskudd	Opplærings-tilskudd	Tilretteleg- gingstilskudd	Totalt
1 500 000	17 629 119	963 176	20 092 296

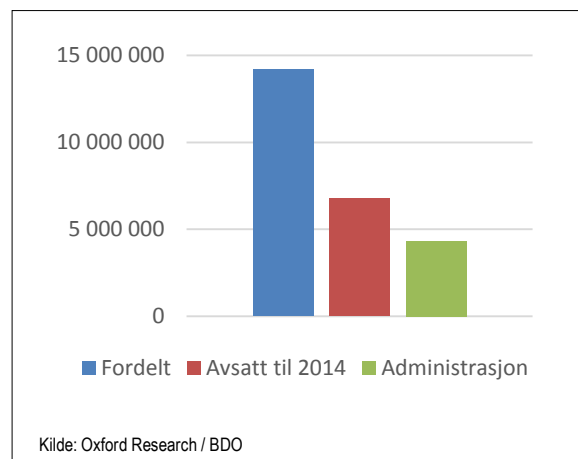
Studieforbundets økonomi

Figurene nedenfor viser hvor stor andel av studieforbundets inntekter som utgjøres av samlet tilskudd fra Vox, samt hvor stor andel av opplærings- og tilretteleggingstilskuddet som har blitt viderefordelt eller avsatt til viderefordeling i 2014 fordi aktivitetene ikke er fullført ved periodens utløp.

Figur 18: Musikkens studieforbund: Inntektsfordeling 2013

Figur 19: Musikkens studieforbund: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013

Studieforbundet AOF

Om studieforbundet

AOF Norge er et landsdekkende studieforbund med fokus på voksenopplæring og etterutdanning. AOF tilrettelegger studie- og opplysningsvirksomheten og kulturarbeidet for medlemsorganisasjonene og arrangerer voksenopplæringstiltak.

AOF hadde 34 medlemsorganisasjoner per 31.12.2012, sammensatt av faglige, politiske, sosiale og kulturelle organisasjoner innen norsk arbeiderbevegelse og samfunnsliv. Gjennom AOF ble det i 2013 tilbudt 2 007 kurs med et totalt timeantall på 60 965. I tillegg gjennomfører studieforbundet en rekke tiltak

uten statlig tilskudd, eller med tilskudd over andre budsjettposter.

AOF organiserer sin kursvirksomhet gjennom lokale/fylkesvise ledd. Opplæringstilskuddet fordeles til kursarrangør. Fordelingen skjer iht. styrevedtak, og det benyttes faste timesatser på hhv. 100 og 150 kroner. Det gis 150 kroner i timesstøtte til kurs i medlemsorganisasjonene og 100 kroner til øvrige kurs. Kursaktiviteten avregnes to ganger i året, og satsene justeres ved over- eller underforbruk. Tilretteleggingstilskuddet budsjetteres ved at lokale kursarrangører søker om en ramme for året. Tilskuddet utbetales i ettertid, på grunnlag av dokumenterte ekstra kostnader.

AOF har ikke interne retningslinjer for tildeling av tilskudd som går ut over de krav som er satt i voksenopplæringsloven.

AOF setter av hele grunntilskuddet og en andel av voksenopplæringstilskuddet til egen administrasjon, pedagogisk utviklingsarbeid og medarbeideropplæring.

Mottatte midler fra Vox

Tabellen nedenfor viser hvor mye studieforbundet mottok i støtte fra Vox basert på gjennomsnittlig studietimetall for 2010 og 2011. Aktivitetsnivået i AOF kvalifiserer til grunntilskudd tilsvarende nivå 3 i Vox sin tildelingsnøkkel. Opplæringstilskuddet inkluderer en ekstraordinær tildeling på 27 538 i tillegg til det opprinnelige tilskuddet for 2013.

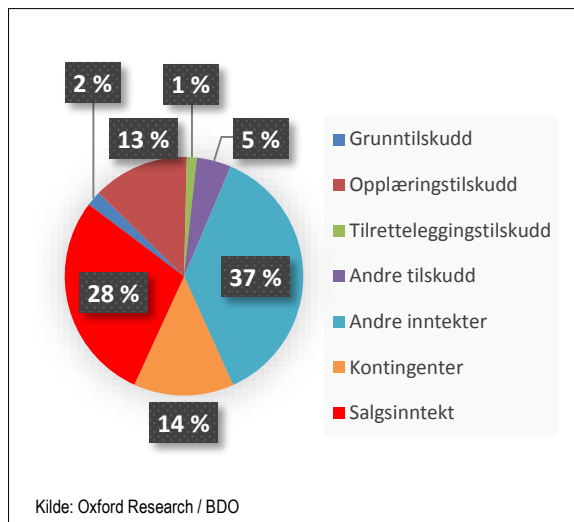
Tabell 11: Mottatte midler AOF Norge

Grunntilskudd	Opplærings-tilskudd	Tilretteleggingstilskudd	Totalt
1 500 000	9 646 609	1 000 747	12 147 357

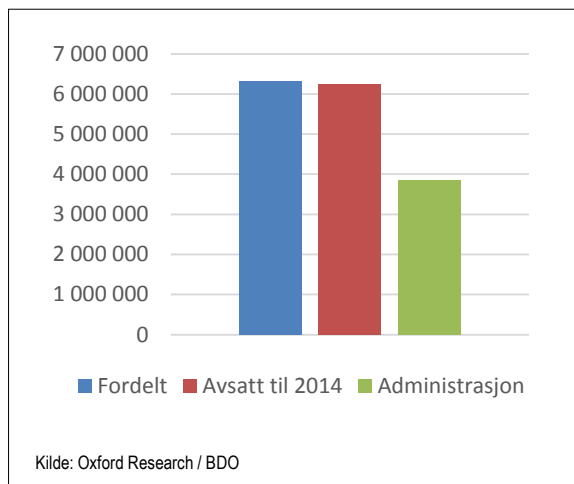
Studieforbundets økonomi

Figurene nedenfor viser hvor stor andel av studieforbundets inntekter som utgjøres av samlet tilskudd fra Vox, samt hvor stor andel av opplærings- og tilretteleggingstilskuddet som har blitt viderefordelt og hvor mye som har gått til administrasjon.

Figur 20: AOF Norge: Inntektsfordeling 2013

Figur 21: AOF Norge: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013

Studieforbundet Folkeuniversitetet

Om studieforbundet

Studieforbundet Folkeuniversitetet er en ideell organisasjon som har som formål å bidra til et mer meningsfylt liv for den enkelte samt fremme livslang læring og likestilling i adgang til kunnskap, innsikt og ferdigheter. Studieforbundet tilbyr kurs og studier for voksne innen yrkesfag, språk, kultur og fritidsaktiviteter, både som begynneropplæring og på videregående, fagskole- og høyskole/universitetsnivå.

Studieforbundet Folkeuniversitetet har 21 medlemsorganisasjoner og 8 Folkeuniversitetsregioner med studieaktivitet på mange lokale undervisningssteder.

Gjennom Studieforbundet ble det i 2013 tilbudt 11 403 kurs med et totalt timeantall på 420 886.

FU har to hovedtyper virksomhet; den som utføres av FUs regionale ledd («egen virksomhet») og den som utføres av ordinære medlemsorganisasjoner. FU for- deler tilskuddet direkte til sine regionale legg og med- lemsorganisasjoner. Fordelingen til medlemsorgani- sasjonene er basert på siste to års aktivitet, og gjøres i fire bolker gjennom året. FU opererer ikke med faste timesatser, men medlemsorganisasjonene fastsetter selv timesatser og viderefordeler tilskuddet til kursar- rangører etter egne prioriteringer.

FU har ingen interne retningslinjer for tildeling av til- skudd som går ut over de krav som er satt i voksen- opplæringsloven.

FU setter av hele grunntilskuddet, samt en andel av opplæringstilskuddet til egen administrasjon. Eventu- elt overforbruk av opplæringsmidler dekkes av for- bundets egenkapital.

Mottatte midler fra Vox

Tabellen nedenfor viser hvor mye studieforbundet mottok i støtte fra Vox basert på gjennomsnittlig stu- dietimetall for 2010 og 2011. Aktivitetsnivået til Fol- keuniversitetet kvalifiserer til grunntilskudd tilsva- rende nivå 4 i Vox sin tildelingsnøkkel. Opplæringstil- skuddet inkluderer en ekstraordinær tildeling på 137 886 i tillegg til det opprinnelige tilskuddet for 2013.

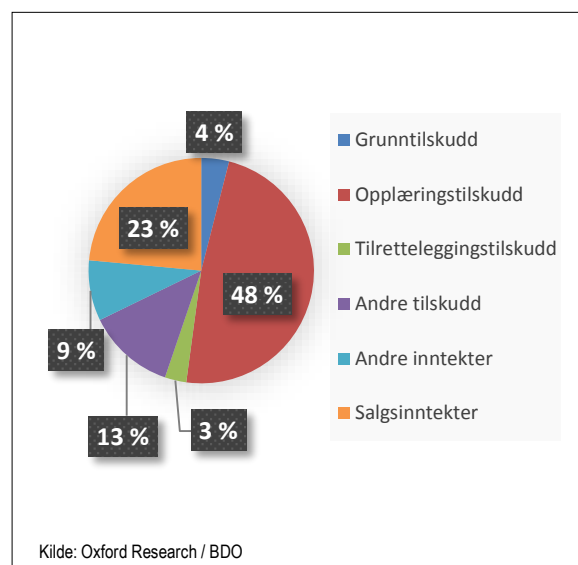
Tabell 12: Mottatte midler Studieforbundet Folkeuniversitetet

Grunn- tilskudd	Opplærings- tilskudd	Tilretteleg- gingstilskudd	Totalt
4 000 000	48 300 921	3 099 454	55 400 374

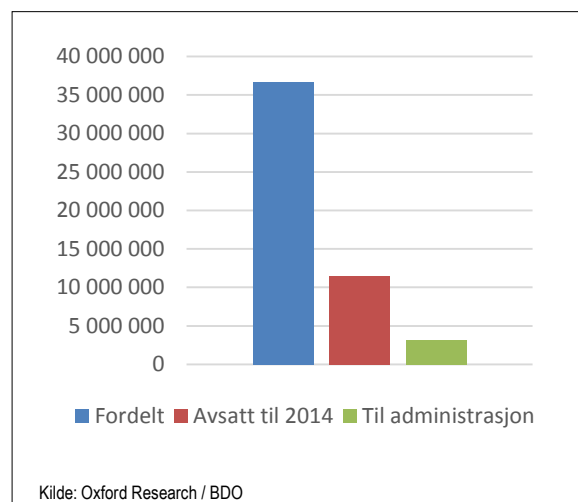
Studieforbundets økonomi

Figurene nedenfor viser hvor stor andel av studiefor- bundets inntekter som utgjøres av samlet tilskudd fra Vox, samt hvor stor andel av opplæringstilskuddet som har blitt viderefordelt, hvor mye som er avsatt til utbetaling i 2014 og hvor mye som har gått til admini- strasjon.

Figur 22: Studieforbundet Folkeuniversitetet: Inntekts- fordeling 2013

Figur 23: Studieforbundet Folkeuniversitetet: Dispo- ning av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013

Studieforbundet Funkis

Om studieforbundet

Studieforbundet Funkis er et selvstendig studiefor- bund for funksjonshemmedes organisasjoner og har som hovedformål å arbeide med voksenopplæring for funksjonshemmede og deres pårørende. Det skal styrke, utvikle og koordinere voksenopplæringen i funksjonshemmedes organisasjoner og fremme kunnskap om funksjonshemming, helse og velferd.

Studieforbundet Funkis hadde 67 medlemsorganisasjoner per 03.07.2014. Gjennom Funkis ble det i 2013 tilbudt 6 206 kurs med et totalt timeantall på 126 886.

Studieforbundet Funkis tildeler opplæringstilskudd direkte til kursarrangør basert på innrapporterte timer/kursrapport etter kurset er avsluttet. Spesielt for kursvirksomheten og tilskuddene som administreres av studieforbundet er at tilretteleggingstilskudd utgjør den største delen. Som hovedregel har FUNKIS en fast kurssats på 100 kroner pr. time, hvorav 80 er opplæringstilskudd og 20 er tilretteleggingstilskudd, samt en minstesats på 400 kroner pr kurs. I tillegg til dette settes det resterende tilretteleggingstilskuddet av i en pott som fordeles på bakgrunn av aktivitet foregående 2 år. På bakgrunn av denne potten gir studieforbundet Funkis sine medlemsorganisasjoner beskjed om en årlig ramme for tilretteleggingstilskuddet som skal danne grunnlag for organisasjonens budsjettering og planlegging av aktivitet. Søknad og innrapportering etter avholdt kurs går direkte til studieforbundet løpende godkjenner og utbetaler opplærings- og tilretteleggingstilskudd.

Studieforbundet har ikke interne retningslinjer for tildeling av opplæringstilskudd som går ut over de krav som er satt i voksenopplæringsloven. Når det gjelder tilretteleggingstilskuddet, har Funkis et «tilretteleggingsnotat» der tilrettelegging i hver enkelt medlemsorganisasjon er beskrevet. Dette dokumentet ligger til grunn for Funkis' tildeling av tilretteleggingstilskudd.

Studieforbundet setter av hele grunntilskuddet og en andel av opplæringstilskuddet til egen administrasjon. I følge egne opplysninger er denne andelen om lag 10 %. Studieforbundet oppgir at de utarbeider noe kursmateriell og kursplaner selv.

Mottatte midler fra Vox

Tabellen nedenfor viser hvor mye studieforbundet mottok i støtte fra Vox basert på gjennomsnittlig studietimetall for 2010 og 2011. Aktivitetsnivået i Funkis kvalifiserer til grunntilskudd tilsvarende nivå 3 i Vox sin tildelingsnøkkel. Opplæringstilskuddet inkluderer en ekstraordinær tildeling på 26 526 i tillegg til det opprinnelige tilskuddet for 2013.

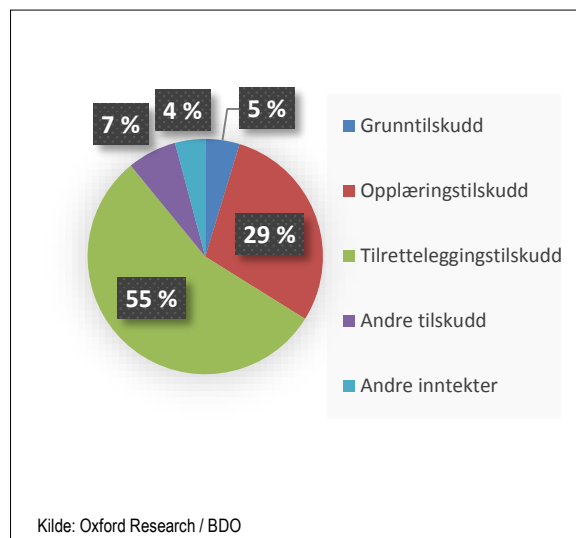
Tabell 13: Mottatte midler Studieforbundet Funkis

Grunntilskudd	Opplærings-tilskudd	Tilretteleggingstilskudd	Totalt
1 500 000	9 291 893	17 592 637	28 384 529

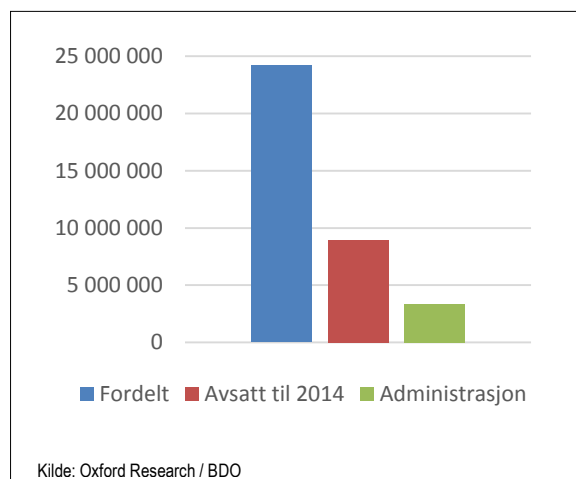
Studieforbundets økonomi

Figurene nedenfor viser hvor stor andel av studieforbundets inntekter som utgjøres av samlet tilskudd fra Vox, samt hvor stor andel av opplærings- og tilretteleggingstilskuddet som har blitt viderefordelt og hvor mye som har gått til administrasjon.

Figur 24: Studieforbundet Funkis: Inntektsfordeling 2013

Figur 25: Studieforbundet Funkis: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013

Studieforbundet kultur og tradisjon

Om studieforbundet

Studieforbundet kultur og tradisjon er et studieforbund for frivillige kulturorganisasjoner som driver opplæring i folkelige tradisjoner og kulturuttrykk. Studieforbundet har ansvar for utvikling, tilrettelegging og finansiering av et mangfoldig opplæringstilbud i medlemsorganisasjonene og deres lokallag. Studieforbundet gjennomfører en del nasjonale kurs på videregående- og høyskolenivå på fagområder det offentlige ikke tilbyr utdanning i.

Studieforbundet Kultur og tradisjon hadde 30 medlemsorganisasjoner i 2013, og disse er ideelle organisasjoner som virker i samsvar med formål og virksomhetside til Studieforbundet kultur og tradisjon. Gjennom studieforbundet ble det i 2013 tilbudt 4 918 kurs med et totalt timeantall på 151 715.

Kultur og tradisjon tildeler opplæringsmidler direkte til kursarrangørene. Tildelingene skjer på bakgrunn av søknad og innsendt rapportskjema. Dersom kursarrangøren ikke rapporterer utgifter, eller har lavere utgifter enn timetallet tilsier, reduseres tilskuddet. Kultur og tradisjon opererer med faste timesatser, 85 kroner for kurs med lærer og 25 kroner for kurs uten lærer. De har en minstesats på 500 kroner som alle får, også de som ikke rapporterer utgifter. Studieforbundet foretar utbetalinger hver fredag gjennom året, med unntak av ferie og fridager.

Kultur og tradisjon stiller ingen spesielle krav til kursene ut over de kravene som stilles i voksenopplæringsloven.

Studieforbundet benytter hele grunntilskuddet og en mindre andel av tilskuddet til egen drift.

Mottatte midler fra Vox

Tabellen nedenfor viser hvor mye studieforbundet mottok i støtte fra Vox basert på gjennomsnittlig studietimetall for 2010 og 2011. Aktivitetsnivået i Kultur og tradisjon kvalifiserer til grunntilskudd tilsvarende nivå 3 i Vox sin tildelingsnøkkel. Opplæringstilskuddet inkluderer en ekstraordinær tildeling på 41 043 i tillegg til det opprinnelige tilskuddet for 2013.

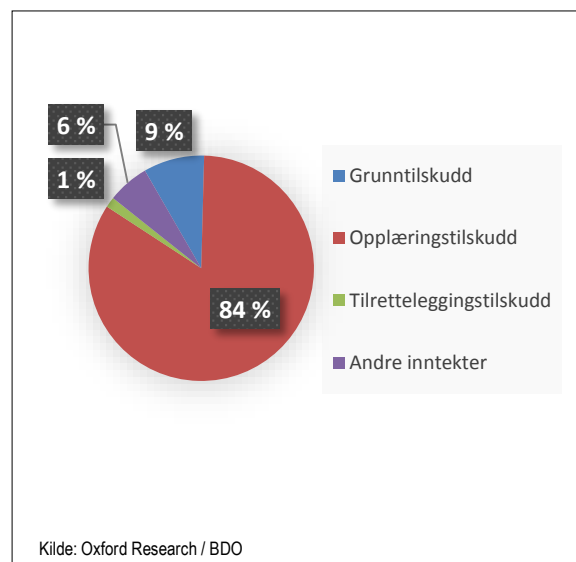
Tabell 14: Mottatte midler Studieforbundet kultur og tradisjon

Grunntilskudd	Opplærings-tilskudd	Tilretteleggingstilskudd	Totalt
1 500 000	14 377 316	255 139	16 132 455

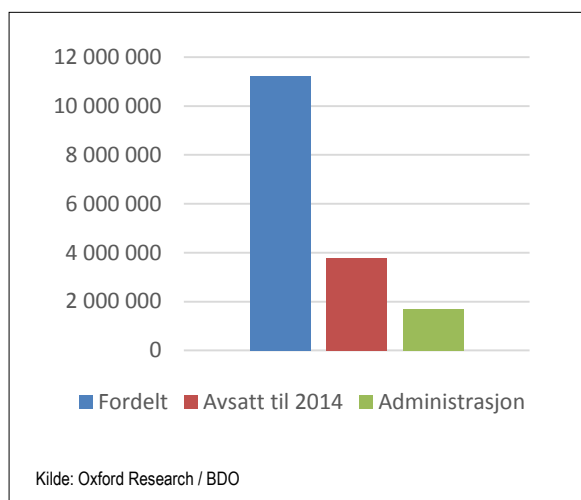
Studieforbundets økonomi

Figurene nedenfor viser hvor stor andel av studieforbundets inntekter som utgjøres av samlet tilskudd fra Vox, samt hvor stor andel av opplæringstilskuddet som har blitt viderefordelt og hvor mye som er avsatt til utbetaling i 2014.

Figur 26: Studieforbundet kultur og tradisjon: Inntektsfordeling 2013

Figur 27: Studieforbundet kultur og tradisjon: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013

Studieforbundet natur og miljø

Om studieforbundet

Studieforbundet natur og miljø er en sammenslutning av organisasjoner som hver for seg arbeider for sine egne mål bl.a. gjennom studiearbeid. Studieforbundet har som målsetning å organisere og legge forholdene til rette for opplysningsvirksomhet og opplæringstiltak i sine medlemsorganisasjoner innen rammen av Lov om voksenopplæring, med hovedvekt på emner som har tilknytning til landbruk, natur, miljø og fritid.

Studieforbundet har 19 medlemsorganisasjoner og er åpent for medlemskap for landsdekkende, demokratisk oppbygde organisasjoner med medlemsvalgte styrende organer. Gjennom studieforbundet ble det i 2013 tilbudt 2 555 kurs med et totalt timeantall på 53 746.

Studieforbundet natur og miljø tildeler opplæringstilskuddene direkte til kursarrangøren. N&M har fast timesats for opplæringstilskuddet på 100 kroner. Styret kan fatte beslutning om prioriterte områder/kurs som gis noe høyere timesats. Tilskuddet utbetaltes 10 ganger pr år. Studieforbundet har en ordning med forhåndsgodkjenning av planlagte kurs som inngår i budsjettering av opplæringsmidlene.

Studieforbundet natur og miljø stiller krav om minimum 3 deltakere for at et kurs skal være støtteberettiget. Ut over dette har de ikke krav ut over de som stilles i voksenopplæringsloven.

Studieforbundet natur og miljø setter av hele grunntilskuddet til egen administrasjon, og en liten del av opplæringstilskuddet. Dersom aktiviteten gjennom året er høyere enn planlagt, kan styret fatte vedtak om en eventuell reduksjon av timesats. Dersom aktiviteten er lavere enn planlagt, legges dette til forbundets egenkapital.

Mottatte midler fra Vox

Tabellen nedenfor viser hvor mye studieforbundet mottok i støtte fra Vox basert på gjennomsnittlig studietimetall for 2010 og 2011. Aktivitetsnivået i N&M kvalifiserer til grunntilskudd tilsvarende nivå 3 i Vox sin tildelingsnøkkel. Opplæringstilskuddet inkluderer en ekstraordinær tildeling på 15 373 NOK i tillegg til det opprinnelige tilskuddet for 2013.

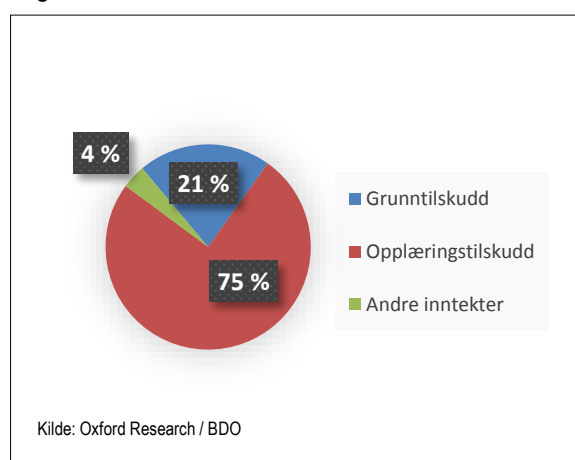
Tabell 15: Mottatte midler Studieforbundet natur og miljø

Grunntilskudd	Opplærings-tilskudd	Tilretteleggingstilskudd	Totalt
1 500 000	5 384 725		6 884 725

Studieforbundets økonomi

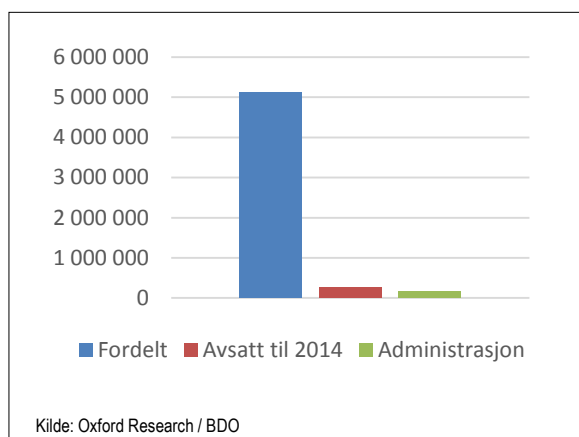
Figurene nedenfor viser hvor stor andel av studieforbundets inntekter som utgjøres av samlet tilskudd fra Vox, samt hvor stor andel av opplæringstilskuddet som har blitt viderefordelt og hvor mye som er avsatt til utbetaling i 2014.

Figur 28: Studieforbundet natur og miljø: Inntektsfordeling 2013

Figur 29: Studieforbundet natur og miljø: Disponering av opplæringstilskudd i 2013

Studieforbundet næring og samfunn

Om studieforbundet

Studieforbundet næring og samfunn har til formål å fremme arbeidet med folkeopplysning og voksnes læring, og i samarbeid med medlemsorganisasjonene arbeide for et godt opplæringstilbud og høy studieaktivitet i hele landet.

Studieforbundet næring og samfunn består av 64 medlemsorganisasjoner og er åpent for medlemskap for landsdekkende, demokratisk oppbygde organisasjoner med medlemsvalgte styrende organer. Gjennom studieforbundet ble det i 2013 gjennomført 2 399 kurs med et totalt timeantall på 54 298.

Studieforbundet tildeler opplæringstilskudd direkte til kursarrangør basert på innrapporterte timer/kursrapport etter kurset er avsluttet. Studieforbundet har et fast grunntilskudd på 500 kroner som tildeles ved registrering av kurset. Det tildeles i tillegg en fast timesats på 65 kroner, eventuelt 75 kroner dersom kurset innrapporteres i KursAdmin. Tildeling av timesatsen forutsetter at kursarrangøren dokumenterer utgifter. For tilretteleggingstilskudd må både utgifter og inntekter dokumenteres før utbetaling skjer. Studieforbundet foretar utbetaling av opplæringsmidler løpende, det vil si ca. ukentlig.

Studieforbundet krever dokumentasjon av utgifter til kurs for å kunne motta opplæringstilskudd, hvilket innebærer at de stiller krav som går ut over det som er satt i voksenopplæringsloven.

Studieforbundet setter av hele grunntilskuddet samt en andel av opplæringstilskuddet til egen administrasjon. Studieforbundet opplyser selv at de benytter om

lag 30 % av opplæringsmidlene til administrasjon. Et eventuelt overskudd (dvs underforbruk) av opplæringsmidler overføres til studieforbundets egenkapital, og eventuelle overforbruk av opplæringsmidler dekkes av egenkapital.

Mottatte midler fra Vox

Tabellen nedenfor viser hvor mye studieforbundet mottok i støtte fra Vox basert på gjennomsnittlig studietimetall for 2010 og 2011. Aktivitetsnivået i studieforbundet næring og samfunn kvalifiserer til grunntilskudd tilsvarende nivå 3 i Vox sin tildelingsnøkkel. Opplæringstilskuddet inkluderer en ekstraordinær tildeling på 41 043 i tillegg til det opprinnelige tilskuddet for 2013.

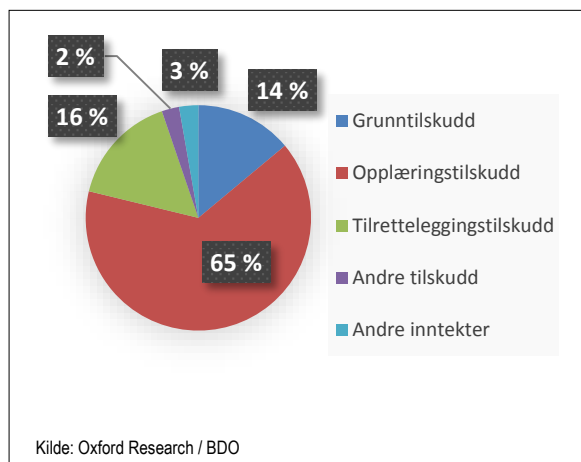
Tabell 16: Mottatte midler Studieforbundet næring og samfunn

Grunntilskudd	Opplærings-tilskudd	Tilretteleggingstilskudd	Totalt
1 500 000	6 979 660	1 716 428	10 196 088

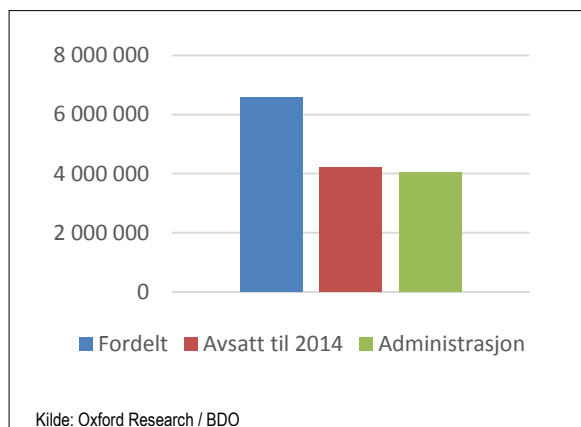
Studieforbundets økonomi

Figurene nedenfor viser hvor stor andel av studieforbundets inntekter som utgjøres av samlet tilskudd fra Vox, samt hvor stor andel av opplærings- og tilretteleggingstilskuddet som har blitt viderefordelt og hvor mye som er avsatt til utbetaling i 2014 fordi aktivitetene ikke er fullført ved periodens utløp. Det bemerkes her at den totale summen av viderefordelte og planlagt utbetalte midler til medlemsorganisasjoner overstiger opplæringstilskuddet studieforbundet næring og samfunn har mottatt fra Vox med nesten 30 %.

Figur 30: Studieforbundet næring og samfunn: Inntektsfordeling 2013

Figur 31: Studieforbundet næring og samfunn: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013

Studieforbundet Solidaritet

Om studieforbundet

Studieforbundet Solidaritet (SO) er en paraplyorganisasjon for ulike organisasjoner og foreninger som driver ulike former for studiearbeid og læring. SO arbeider for et likeverdig, solidarisk og antirasistisk samfunn, gjennom å utvikle, organisere og gjennomføre studie-, opplysnings- og kulturtiltak.

SO hadde 39 medlemsorganisasjoner per 31.12.2013. Gjennom SO ble det i 2013 tilbudt 464 kurs med et totalt timeantall på 49 296.

SO tildeler opplæringstilskuddet direkte til det organisasjonsleddet som arrangerer kurs. Det er deretter opp til den enkelte medlemsorganisasjon internt å av-

gjøre hvorvidt tilskuddet skal gå til organisasjonen eller til organisasjonens arrangør når dette er et fylkesledd eller lokalledd. SO benytter ikke en fast timesats når opplæringstilskuddet fordeles. Det beregnes derimot et minimumstilskudd pr. kurstime med utgangspunkt i stipulert/forventet kursvirksomhet (i antall timer). Denne minimumssatsen godkjennes av studieforbundets styre. Det er mulig for en medlemsorganisasjon/kursarrangør å søke om et noe høyere tilskudd til kurs enn det minimumssatsen tilsier. Slike økte tilskudd gis etter avtale med daglig leder, og kan ligge på mellom 10-25% høyere timesats enn minimumssatsen.

SO har ingen interne retningslinjer for tildeling av tilskudd som går ut over de krav som er satt i voksenopplæringsloven.

Dersom det ligger an til et overforbruk av kursmidler, altså at det er tildelt/gitt tilsagn om opplæringstilskudd ut over det samlede tilskudd som SO er gitt, vil dette først medføre at andelen som er satt av til administrasjon senkes. Deretter tar man av egenkapital. Det har også forekommet at timesatsene er redusert andre halvår, dersom det ligger an til overforbruk.

SO benytter noe av opplæringstilskuddet til egen administrasjon, i tillegg til hele grunntilskuddet. I følge egne opplysninger settes det av om lag 10 % av opplæringsmidlene til administrasjon. Som en del av studieforbundets administrasjon, oppgir SO at de bruker mye tid på utvikling og forbedring av studieplaner som et ledd i kvalitetssikringen av det enkelte kurs.

Mottatte midler fra Vox

Tabellen nedenfor viser hvor mye studieforbundet mottok i støtte fra Vox basert på gjennomsnittlig studietimetall for 2010 og 2011. Aktivitetsnivået i SO kvalifiserer til grunntilskudd tilsvarende nivå 3 i Vox sin tildelingsnøkkel. Opplæringstilskuddet inkluderer en ekstraordinær tildeling på 41 043 i tillegg til det opprinnelige tilskuddet for 2013.

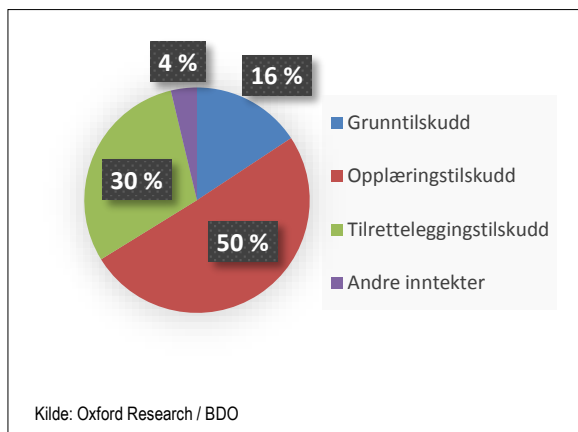
Tabell 17: Mottatte midler Studieforbundet Solidaritet

Grunntilskudd	Opplærings-tilskudd	Tilretteleggingstilskudd	Totalt
1 500 000	4 818 160	2 868 644	9 186 804

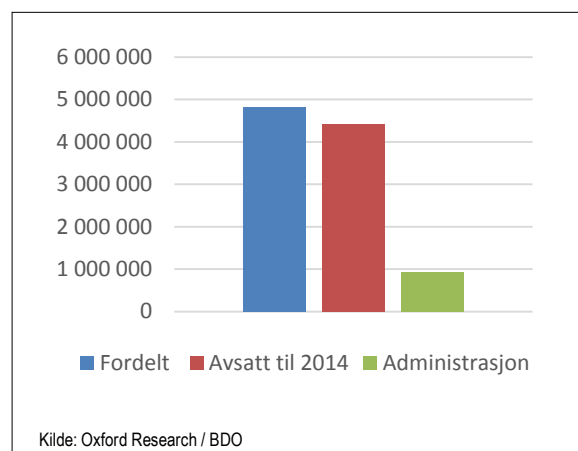
Studieforbundets økonomi

Figurene nedenfor viser hvor stor andel av studieforbundets inntekter som utgjøres av samlet tilskudd fra Vox, samt hvor stor andel av opplærings- og tilretteleggingstilskuddet som har blitt viderefordelt og hvor mye som er avsatt til utbetaling i 2014 fordi aktivitetene ikke er fullført ved periodens utløp. Det bemerkes her at den totale summen av viderefordelte og planlagt utbetalte midler til medlemsorganisasjoner overstiger det samlede mottatte beløpet med 20,5%.

Figur 32: Studieforbundet Solidaritet: Inntektsfordeling 2013

Figur 33: Studieforbundet Solidaritet: Disponering av opplærings- og tilretteleggingstilskudd i 2013

Appendiks 2: Egenrapporteringsskjema

Kursarrangør	
KursID	
Kursnavn	
Antall timer totalt	
Antall timer med lærer	
Mottatte midler fra studieforbund	

Inntekter	Beløp	Kostnader	Beløp
Offentlige midler			
Opplæringstilskudd (VOX/VOFO)		Lønn og honorarer	
Tilretteleggingstilskudd (VOX/VOFO)		Reise og overnatting	
Tilskudd fra kommune		Leie lokaler	
Tilskudd fra fylke		Leie utstyr	
Frifondmidler		Mat og bevertning	
< andre offentlige tilskudd>		Kursmateriell	
< andre offentlige tilskudd>		Administrasjon	
Sum offentlige midler	0	Andre kostnader	
Andre inntekter			
Kursavgift			
< andre >			
< andre >			
Sum andre inntekter	0		
Sum inntekter	0	Sum kostnader	0

Spørsmål til kursets økonomi:

Hva slags type lokaler er benyttet til kurset ?	Eks; egne lokaler, private lokaler, gratis offentlige, leide offentlige, hotell, etc.
Dersom kurset er med lærer, har denne?	Mottatt lønn, mottatt honorar, undervist gratis (dugnad)
Er det utført dugnadstimer ifb med kurset?	Angi ca timeantall

Appendiks 3: Spørreskjema til kursarrangører

Velkommen til undersøkelsen om økonomi i studieforbund!

I spørreskjemaet benytter vi begrepet "voksenopplæringstilskudd" om støtte som tildeles etter §6 i Voksenopplæringsloven. I enkelte studieforbund benyttes begreper som kurstilskudd, Vox-tilskudd, VO-midler, tilskudd fra studieforbund og kurstilskudd om det samme tilskuddet.

Videre er vi klar over at enkelte har flere roller, eksempelvis verv i både studieforbundet og hos en kursarrangør. Vi vil be deg om å besvare undersøkelsen i rollen som kursarrangør/kursansvarlig (enkelte studieforbund betyr dette instruktør, studieansvarlig mm.)

Undersøkelsen tar mellom 5 og 10 minutter å besvare. Vi håper du tar deg tid i en travel hverdag til å besvare undersøkelsen, da vi er avhengig av ditt svar for at kvaliteten på undersøkelsen skal bli best mulig.

Vi ber deg benytte knappene "neste" og "forrige" for å navigere. Alle svar behandles konfidensielt.

1. Hvor lenge har du vært aktiv i rollen som kursansvarlig?

Vennligst oppgi antall år:

(Oppgi verdi)

-----

2. Hvem har utarbeidet studieplanene for kurset/kursene dere har gjennomført i 2013?

(Oppgi kun ett svar)

☐

I hovedsak vi selv som kursarrangør

☐

I hovedsak vår medlemsorganisasjon

☐

I hovedsak studieforbundet

☐

I hovedsak samarbeid mellom studieforbund og kursarrangør

3. Hvilke offentlige støtteordninger for kursvirksomhet - utover voksenopplæringstilskuddet - kjenner du til at du/dere som kursarrangør kan være berettiget til å motta? Har dere mottatt støtte fra noen av disse i 2013?

(Sett kun ett kryss pr. besvarelse for følgende: Har hørt om, Har benyttet i 2013)

	Har hørt om			
	Ja	Nei	Ja	Nei
Tilretteleggingstilskudd	☐	☐	☐	☐
Tilskudd fra kommune	☐	☐	☐	☐
Tilskudd fra fylke/fylkeskommune	☐	☐	☐	☐
Frifondmidler	☐	☐	☐	☐
Andre offentlige tilskudd	☐	☐	☐	☐

4. Hvilke(t) annet/andre offentlig(e) tilskudd mottok du/dere for deres kursvirksomhet i 2013?

-----

5. Vi har fått opplyst at ditt/dine kurs fikk tildelt voksenopplæringstilskudd i 2013. Hva ville skjedd med kursaktiviteten, dersom dette tilskuddet falt bort?

(Oppgi kun ett svar)

- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten uten justeringer - Gå til 7
- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten - men med enkelte justeringer
- ☐ Kurs-/opplæringsaktiviteten ville ikke blitt gjennomført - Gå til 7
- ☐ Vet ikke/ikke relevant - Gå til 7

6. Du har svart at kurs-/opplæringsaktiviteten ville blitt gjennomført, men med enkelte justeringer. Hvilke justeringer er dette snakk om?

(Oppgi kun ett svar pr. spørsmål)

	Ville blitt justert ned	Ville blitt holdt uendret	Ville blitt justert opp
Kvaliteten på undervisningen	☐	☐	☐
Deltageravgiften	☐	☐	☐
Kvaliteten på kursmateriell	☐	☐	☐
Lønn til kursinstruktør	☐	☐	☐

7. Hva brukes voksenopplæringstilskuddet hovedsakelig til?

(Oppgi kun ett svar pr. spørsmål)

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad	I svært stor grad
Brukes til å øke kvaliteten på undervisningen	☐	☐	☐	☐	☐
Brukes til å redusere deltakeravgift	☐	☐	☐	☐	☐
Brukes til å øke kvaliteten på kursmateriell	☐	☐	☐	☐	☐
Lønn kursinstruktør	☐	☐	☐	☐	☐
Tilfaller din organisasjon eller forening	☐	☐	☐	☐	☐

8. Du har opplyst at ditt/dine kurs fikk tildelt tilretteleggingstilskudd i 2013. Hva ville skjedd med kursaktiviteten, dersom dette tilskuddet falt bort?

(Oppgi kun ett svar)

- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten uten justeringer
- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten - men med enkelte justeringer
- ☐ Kurs-/opplæringsaktiviteten ville ikke blitt gjennomført
- ☐ Vet ikke/ikke relevant

9. Du har svart at kurs-/opplæringsaktiviteten ville blitt gjennomført, men med enkelte justeringer. Hvilke justeringer er dette snakk om?

(Oppgi kun ett svar pr. spørsmål)

	Ville blitt justert ned	Ville blitt holdt uendret	Ville blitt justert opp
Kvaliteten på undervisningen	☐	☐	☐
Deltageravgiften	☐	☐	☐
Kvaliteten på kursmateriell	☐	☐	☐
Lønn til kursinstruktør	☐	☐	☐
Antall deltakere	☐	☐	☐

10. Du har opplyst at ditt/dine kurs fikk tildelt tilskudd fra kommunen i 2013. Hva ville skjedd med kursaktiviteten, dersom dette tilskuddet falt bort?

(Oppgi kun ett svar)

- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten uten justeringer
- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten - men med enkelte justeringer
- ☐ Kurs-/opplæringsaktiviteten ville ikke blitt gjennomført
- ☐ Vet ikke/ikke relevant

11. Du har svart at kurs-/opplæringsaktiviteten ville blitt gjennomført, men med enkelte justeringer. Hvilke justeringer er dette snakk om?

(Oppgi kun ett svar pr. spørsmål)

	Ville blitt justert ned	Ville blitt holdt uendret	Ville blitt justert opp
Kvaliteten på undervisningen	☐	☐	☐
Deltageravgiften	☐	☐	☐
Kvaliteten på kursmateriell	☐	☐	☐
Lønn til kursinstruktør	☐	☐	☐

12. Du har opplyst at ditt/dine kurs fikk tildelt tilskudd fra fylket/fylkeskommunen i 2013. Hva ville skjedd med kursaktiviteten, dersom dette tilskuddet falt bort?

(Oppgi kun ett svar)

- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten uten justeringer
- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten - men med enkelte justeringer
- ☐ Kurs-/opplæringsaktiviteten ville ikke blitt gjennomført
- ☐ Vet ikke/ikke relevant

13. Du har svart at kurs-/opplæringsaktiviteten ville blitt gjennomført, men med enkelte justeringer. Hvilke justeringer er dette snakk om?

(Oppgi kun ett svar pr. spørsmål)

	Ville blitt justert ned	Ville blitt holdt uendret	Ville blitt justert opp
Kvaliteten på undervisningen	☐	☐	☐
Deltageravgiften	☐	☐	☐
Kvaliteten på kursmateriell	☐	☐	☐
Lønn til kursinstruktør	☐	☐	☐

14. Du har opplyst at ditt/dine kurs fikk tildelt Frifondmidler i 2013. Hva ville skjedd med kursaktiviteten, dersom disse midlene falt bort?

(Oppgi kun ett svar)

- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten uten justeringer
- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten - men med enkelte justeringer
- ☐ Kurs-/opplæringsaktiviteten ville ikke blitt gjennomført
- ☐ Vet ikke/ikke relevant

15. Du har svart at kurs-/opplæringsaktiviteten ville blitt gjennomført, men med enkelte justeringer. Hvilke justeringer er dette snakk om?

(Oppgi kun ett svar pr. spørsmål)

	Ville blitt justert ned	Ville blitt holdt uendret	Ville blitt justert opp
Kvaliteten på undervisningen	☐	☐	☐
Deltageravgiften	☐	☐	☐
Kvaliteten på kursmateriell	☐	☐	☐
Lønn til kursinstruktør	☐	☐	☐

16. Du har opplyst at ditt/dine kurs fikk tildelt andre offentlige tilskudd i 2013. Hva ville skjedd med kursaktiviteten, dersom dette tilskuddet falt bort?

(Oppgi kun ett svar)

- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten uten justeringer
- ☐ Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten - men med enkelte justeringer
- ☐ Kurs-/opplæringsaktiviteten ville ikke blitt gjennomført
- ☐ Vet ikke/ikke relevant

17. Du har svart at kurs-/opplæringsaktiviteten ville blitt gjennomført, men med enkelte justeringer. Hvilke justeringer er dette snakk om?

(Oppgi kun ett svar pr. spørsmål)

	Ville blitt justert ned	Ville blitt holdt uendret	Ville blitt justert opp
Kvaliteten på undervisningen	☐	☐	☐
Deltageravgiften	☐	☐	☐
Kvaliteten på kursmateriell	☐	☐	☐
Lønn til kursinstruktør	☐	☐	☐

18. Hva brukes et eventuelt overskudd fra kurset til? Med overskudd mener vi i kursets totale økonomi.

Flere svar mulig.

(Oppgi gjerne flere svar)

- ☐ Våre kurs går ikke i overskudd
- ☐ Brukes til å øke kvaliteten på fremtidig undervisning
- ☐ Brukes til å redusere deltakeravgift
- ☐ Brukes til å øke kvaliteten på kursmateriell
- ☐ Tilfaller din organisasjon eller forening
- ☐ Spares til fremtidig aktivitet

Tilfaller/brukes på annet (vennligst spesifiser)

-----

19. Vennligst ta stilling til følgende påstander:

(Oppgi kun ett svar pr. spørsmål)

	Helt uenig	Uenig	Delvis enig	Enig	Helt enig
Når vi planlegger et kurs, inngår forventet utbetaling av voksenopplærings-tilskudd i beregningen av deltakeravgift	☐	☐	☐	☐	☐
Det er et mål for oss at hvert enkelt kurs skal gå med overskudd	☐	☐	☐	☐	☐
Det er et mål for oss at alle kursene i løpet av et år samlet sett skal gå med overskudd	☐	☐	☐	☐	☐

20. I tillegg til pengestøtten til kursvirksomhet dere mottar fra [SF], hvor viktig er følgende....

(Oppgi kun ett svar pr. spørsmål)

	Svært lite viktig	Lite viktig	Noe viktig	Viktig	Svært viktig	Vet ikke
Tilgang til gratis, offentlige undervisningslokaler	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang på faglig kompetanse	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hjelp til utvikling av studieplaner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hjelp til utvikling av organisasjonen vår	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Hvor ofte er du i kontakt med [SF]?

(Oppgi kun ett svar)

Daglig	Ukentlig	Månedlig	Kvartalsvis	En gang i halv- året	En gang i året
☐	☐	☐	☐	☐	☐

22. Hva er du oftest i kontakt med [SF] om? Du blir nå bedt om å rangere fem ulike aktiviteter som (SF) kan bistå deg/dere som kursarrangør med. Nr 1 er det viktigste bidraget fra [SF], mens nr 5. er det minst viktige.

(Foreta en prioritering med tallene fra 1-5, hvor 1 er best)

Rapportering av kursaktivitet	_____
Utbetaling av tilskudd	_____
Arbeid med studieplaner	_____
Utvikling av egen organisasjon	_____
Annet	_____

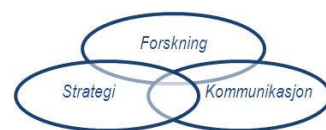
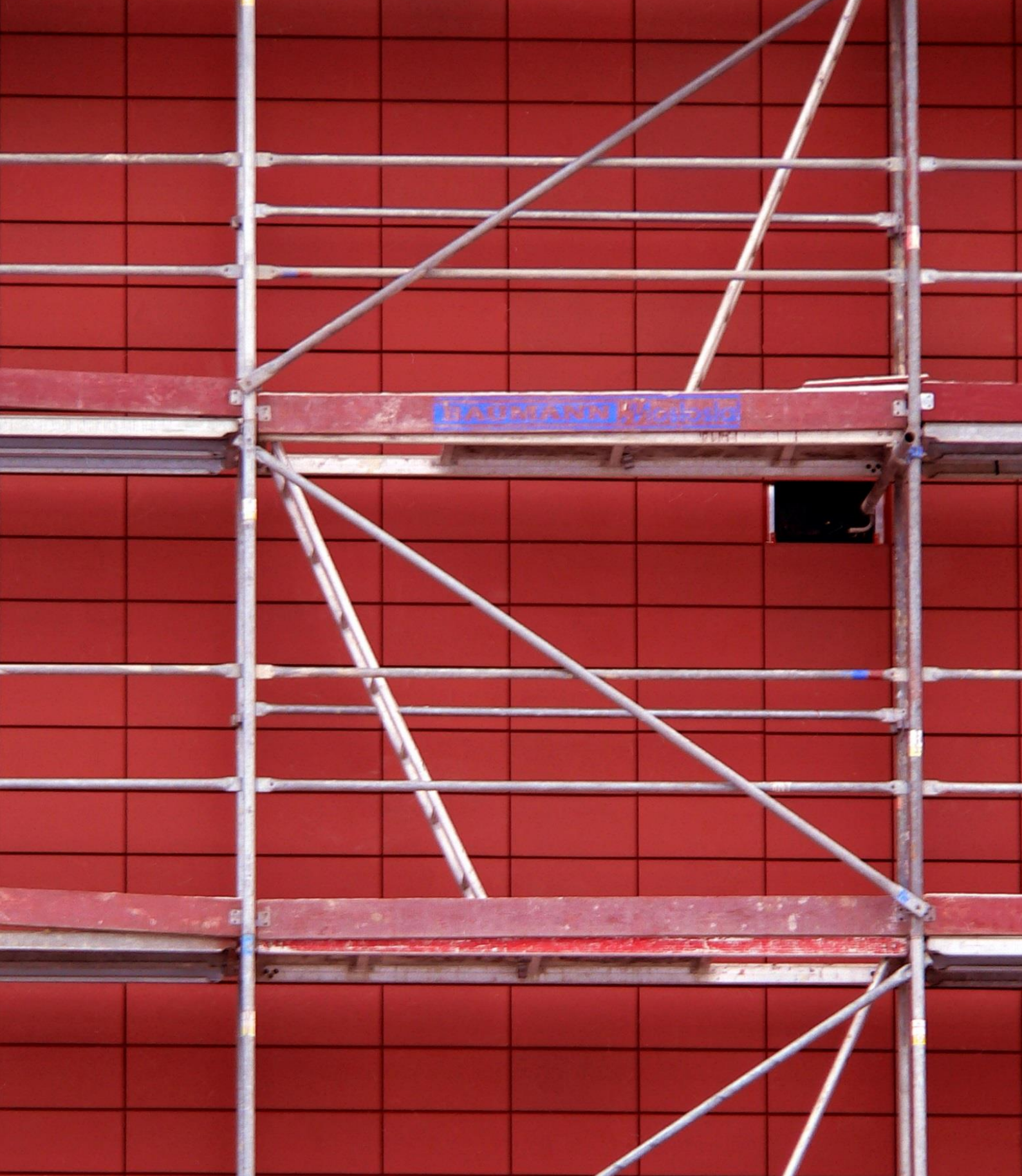
23. Se for deg at voksenopplæringstilskuddet ble doblet i omfang. Hva ville du ha benyttet dette til i din organisasjon?

(Oppgi kun ett svar pr. spørsmål)

	Ville ikke brukt noe på dette	Ville brukt litt av økningen på dette	Ville brukt omtrent halvparten av økningen på dette	Ville brukt mesteparten av økningen på dette
Redusere deltakeravgift	☐	☐	☐	☐
Arrangere flere kurs	☐	☐	☐	☐
Øke kvaliteten på undervisningen	☐	☐	☐	☐
Benytte bedre opplæringsmateriell	☐	☐	☐	☐
Belønne dugnadsarbeid	☐	☐	☐	☐
Spare til fremtidig aktivitet	☐	☐	☐	☐

24. Etter at du klikker på "neste" avsluttes spørreundersøkelsen. Er det noe du ønsker å legge til?

Oxford Research AS, Østre Strandgate 1, 4610 Kristiansand, Norge, Tlf. 40 00 57 93, www.oxford.no